

ŽIVA

D2384E

BROJ 4 (140)
TRAVANJ/APRIL 1993.

LEBENDIGE GEMEINDE
MITTEILUNGSBLATT

DER KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN

CIJENA/PREIS 2,- DM

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA

ZAJEDNICA

U ovom broju:

- Poruka hrvatske ambasade u hrvatskim školama u Njemačkoj
- Mnogoženstvo za muškarce koji ne vole kopati
- Tko se od mladih zaista želi vratiti u domovinu?
- Komunisti i fratri za okruglim stolom.

Tada im prosvijetli razum da razumiju Pisma, te im reče: „Tako stoji pisano da Mesija mora trpjeti i treći dan uskrsnuti od mrtvih, da se na temelju njegova imena mora propovijedati obraćenje i oproštenje grijeha svim narodima, počevši od Jeruzalema. Vi ste svjedoci toga.

(Lk 24, 45–48)

Uskrsli se ukazuje učenicima – minijatura iz turinskog kodeksa De Predis

PRIOPČENJE AMBASADE I GENERALNIH KONZULATA REPUBLIKE HRVATSKE O PITANJU DOPUNSKJE NASTAVE U SAVEZNOJ REPUBLICI NJEMAČKOJ

Nipošto ne bojkotirati nastavu na materinjem jeziku

Na savjetovanju Ambasade i generalnih konzulata Republike Hrvatske 20. veljače 1992. u Bonnu razmotrena su sva aktualna pitanja na polju školstva u Saveznoj Republici Njemačkoj. Ambasada i Generalni konzulati nakon iznošenja argumenta za i protiv zauzeli su odlučan stav da se roditeljima i hrvatskoj javnosti preporučiti bezuvjetan prekid bojkota nastave u pojedinim gradovima Savezne Republike Njemačke. U spoznaji da u hrvatskoj javnosti u nekim gradovima još uvijek postoji prilična dezorijentacija i nejasnoća glede daljnje zakonske reorganizacije nastave na hrvatskom jeziku u njemačkim školama, Ambasada i generalni konzulati odlučili su obratiti se hrvatskoj javnosti u Njemačkoj i u Republici Hrvatskoj ovim priopćenjem:

1. Nastava na hrvatskom jeziku reorganizira se nakon uspostave diplomatskih odnosa između dviju zemalja u skladu s novom stvarnošću. To znači, da se u radu s hrvatskom djecom moraju upotrebljavati novi hrvatski udžbenici, provoditi dogovoreni programi i da se u svim savezним zemljama organiziraju nove grupe dopunske nastave za hrvatsku djecu. U nekim savezним zemljama školsko pitanje je već riješeno. To su Baden-Württemberg, Hamburg i Berlin. Što se tiče drugih saveznih zemalja, gdje su propisi drukčiji nego u spomenutim zemljama, rješavanje školskog pitanja je u tijeku. Posebno ističemo primjer Sjeverne Rajne-Vestfalije, gdje nam Ministarstvo kulture maksimalno izlazi u susret, i to kako u stvaranju novih hrvatskih razreda tako i u zapošlja-

vanju novih hrvatskih učitelja u gradovima, gdje dosad nije bilo nastave.

2. Ambasada i generalni konzulati spoznali su da daljnje bojkotiranje nastave nanosi veliku štetu, jer sužava hrvatska prava u Saveznoj Republici Njemačkoj. Svrtačamo pozornost na njemačko zakonodavstvo, koje Republika Hrvatska mora poštivati u traženju i realizaciji svojih legitimnih interesa. Daljnje bojkotiranje nastave ugrožava dugoročno školske interese u Saveznoj Republici Njemačkoj. Bojkotiranje je imalo smisla, kad je partner za oblikovanje nastave u Saveznoj Republici Njemačkoj bio Beograd, a ne Zagreb. Sada je samo Republika Hrvatska preko svog Ministarstva kulture i prosvjete i svojih diplomatsko-konzularnih predstavništava partner njemačkim školskim vlastima za oblikovanje hrvatske dopunske nastave.

3. Ambasada i generalni konzulati uzimajući u obzir sve zakonske mogućnosti i nemogućnosti, kao i zahtjeve hrvatskih roditelja i društava energično će se zalagati za to da se u nastavu na hrvatskom jeziku ubuduće uključuju samo oni učitelji koji prihvaćaju hrvatski nastavni program, te ciljeve i zadaće hrvatske dopunske nastave.

Prema našim saznanjima i statistikama, gotovo svi učitelji hrvatskog podrijetla, koji su se zaposlili u prošlosti, prihvaćaju hrvatski nastavni program, te ciljeve i zadaće hrvatske dopunske nastave. U spornim slučajevima Ambasada će u suradnji sa konzulatima i Ministarstvom kulture u Zagrebu činiti sve da se na

temelju sadržaja note Ministarstva vanjskih poslova u SRNJ Ambasadi Republike Hrvatske u Bonnu od 08.10.1992. i to pitanje riješi.

Hrvatska službena strana neće, dakle, praviti kompromise u bitnim i temeljnim pitanjima (pitanje jezika i njegova naziva, pitanje programa, ciljeva i zadaće hrvatske dopunske nastave). Kompromisi se odnose samo na metodu i tehniku mogućeg puta ka ostvarenju postavljeneog cilja.

4. Ambasada i generalni konzulati preporučuju učiteljima osnivanje učiteljskih zborova u svim zemljama u kojima se to do sada nije dogodilo. Takvi su zborovi, odnosno društva, već osnovani u Sjevernoj Rajni-Vestfaliji i Hessenu. Ambasada je spremna u tome pomoći i u drugim savezним zemljama.

5. Ambasada i generalni konzulati preporučuju održavanje seminara za daljnju izobrazbu učitelja. Ambasada će pomoći i u organizaciji tih seminara. Za hrvatske učitelje Sjeverne Rajne-Vestfalije seminar je već dogovoren. Držat će ga hrvatski stručnjaci, a financirati njemačka strana.

Ambasada Republike Hrvatske u Bonnu, generalni konzulati iz Münchena, Stuttgarta i Berlina na temelju iznijetih spoznaja apeliraju na sve roditelje i hrvatska društva, kao i na čitavu javnost u iseljeništvu i Domovini, da prihvate ove smjernice.

Ambasada Republike Hrvatske u Bonnu
generalni konzulati Republike Hrvatske
u Münchenu, Stuttgartu i Berlinu

Bonn, 15.3.1993.

Pomozimo hrvatskom ratnom siročetu

Mnogi tvrde da su najveće žrtve agresije na Hrvatsku i BiH upravo djeca. U sulu-dim granatiranjima hrvatskih i bosansko-hercegovačkih gradova poginulo ih je na tisuće, a veliki broj ih je ostao sa teškim povredama. Samo u Sarajevu, tvrdi tužna statistika, život je izgubilo 1200 mališana, a više stotina će ih ostati trajni invalidi.

Djeca su u ovom okrutnom ratu kažnjavana na razne načine. S koliko su „sistema“ djeca kažnjavana to moderni svijet nije zapamtio. Više tisuća djece na najžurniji način skončalo je u zloglasnim

četničkim logorima. Djevojčice su silovane a dječaci ubijani. Sve se to dešavalo i dešava pred očima svijeta, danas i ovdje.

Najbrojnija kategorija ratom unesrećene djece je svakako kategorija **Hrvatske ratne siročadi**. Preko pet tisuća djece ostalo je bez jednoga a preko stotinu i bez oba roditelja. Ovaj tužni broj dovoljno govori sam za sebe. To je „armija“ kojoj je potrebna naša pomoć. Jedan od pravih načina kako pomoći hrvatskom ratnom siročetu je sponzorstvo (kumstvo) preko „Hrvatske akcije za život“ iz Dubrovni-

ka. Akcija zbrinjava preko 4000 hrvatske ratne siročadi, ali na žalost još uvijek imamo nezbrinute djece. Odaziv ljudi da postanu kumom barem jednom ratnom siročetu je izuzetno velik, ali i potrebe su svakim danom sve veće.

Dr. Vjekoslav Šaravanja
Prof. Mladen Leko
Ul. Andrije Hebranga 33, 50 000 Dubrovnik
Telefax: 050/412442

„Ako je Bog ljubav, tad naša ljubav prema bližnjemu ne može imati kraja jer nema međe koja može božanstvo ograditi.“
(sveti Leon Veliki, papa)

Hrvatski Veliki petak u Njemačkoj

• Ophod s križem i znakovima Kristove i narodne muke po drevnim običajima Južne Hrvatske mirno-ljubivo je osvojio Frankfurt

Frankfurter Allgemeine Zeitung, 10. travnja 1993.

Foto: Lutz Kleinhans

Hrvatski katolici u Frankfurtu odlučili su ove godine proći kroz grad noseći križ s Isusom u velikom ophodu kako je to od starine običaj u domovini, osobito u primorju i na otocima. Namjesto uobičajenih znakova Kristove muke – trnove krune, čavala, bičeva, te različitih svetih likova koji se obično nose u takvim ophodima – ovaj je put u Frankfurtu sve svedeno na najbolniju i najrječitiju jednostavnost. Na drvenim križevima ljudi su nosili ispisana imena gradova mučenika u obje naše republike. Za velikim golim Kristovim križem stupali su kao raspeti gradovi Vukovar, Jajce, Dubrovnik, Ravno, Sunja, Kijevo i niz drugih. Hrvatsko mnoštvo okupilo se nešto prije pet sati poslije podne na trgu Römer. Organizator, HKM Frankfurt na čelu s fra Leonom Delašem, pouzdao se u razboritost i provjereni osjećaj za mjeru svoga naroda, te nije ni bilo naročitih čuvara reda. Nije se isticao ni zbor ni predvoditelji molitve. Samo su njemački saobraćajni stražari diskretno osiguravali prolaz silnoga mnoštva kroz samu staru gradsku jezgru.

Predvođen križevima i prožet bolju što su je izazivala imena gradova mučenika kao otvorene rane na raskom postelju domovine, narod je krenuo kao silna rijeka. Hodali su polako, sabrano, zapravo tiho i molitveno. Nije trebalo nikakvih upozorenja protiv mogućih političkih napisa ili čega sličnoga. Taj narod u pradjedovskoj krvi zna kako se svetkuje Veliki petak. Isprva je izgledalo da će događaj biti razmjerno prazan, da je trebalo stanovite organizacije i više izričitog ponavljanja južnih hrvatskih elemenata odgovarajućeg vjerskog folklora. No, pokazalo se da narod, koji itekako cijeni znakove, zna svu znakovitost svesti na najveću jednostavnost i da je tako okupljen sam postao najvećim znakom. Mnoštvo je hodalo za križevima, s križevima i zapaljenim svijećama preko Zeila pa ispred Stare opere, zatim dugom Bockenheimskom ulicom do crkve Frauenfrieden, baš do Kraljice Mira na Bockenheimu. Puna dva sata hoda, a nikom dosadno. Ni djeca ne traže senzaciju, jer je sve to snažni i duboki doživljaj. Gotovo spontano jedni pjevaju ovu ili onu pjesmu što priliči Veli-

kom petku, drugi mole krunicu, treći šute ili čak potihom razgovaraju o mukama domovine – a sve se to slaže u jednu veliku molitvu.

U ophodu je sudjelovalo veliko mnoštvo, četvrtina ili petina svih Hrvata koji žive u Frankfurtu. Izvjestiteljske procjene od oka kreću se, naime, od 5000 do 7 000. Znatan dio toga mnoštva zadržao se zatim u Gospinoj crkvi na Bockenheimu na cjelovitim obredima Velikog petka koji su potrajali još dobra dva sata. Gotovo pet sati sabrane pokorničke molitve u jedva vjerojatnoj spontanosti i odgovornoj stezi tolikoga mnoštva bez ikakve kontrole, osim samokontrole svakog pojedinca.

Njemačka obavjesna sredstva, na čelu sa uglednim Frankfurter Allgemeine Zeitung, sva su razumjela da su to Hrvati molili za mir u svojoj ranjenoj domovini i da u svemu nije bilo ni traga ikakve političke demonstracije. Frankfurtskim kršćanima događaj je bio tako dojmljiv da su zaželjeli da postane svakogodišnjim običajem u kojem bi sudjelovali i oni, katolici i evangelići.

—ak—

BERLIN

„Hrvatska je škola otvorena svima koji žele učiti po našem programu“

- Hrvatska škola i bez dovoljno novca postiže lijepe uspjehe
- Zašto samo manji dio djece u Berlinu želi učiti hrvatski jezik?

Prof. Vlasta Sabljak, koordinatorica hrvatske nastave u Berlinu, održala je 27. veljače vrlo zapaženo predavanje o obiteljskom stablu Mažuranića - obitelji koja je hrvatskom narodu dala niz istaknutih književnika, pjesnika i drugih javnih djelatnika. Predavanje je održano u sklopu kulturnih večeri što ih jedanput mjesečno za članove i prijatelje društva priređuje HKD „V.F. Mažuranić“ – Berlin. Nakon predavanja učenici hrvatske nastave pročitali su svoje nagrađene pismene radove na temu „Moja domovina Hrvatska“. Članovima žirija nije bilo lako jer je trebalo od mnogih dobrih izabrati deset najboljih sastava. Nagrade su bile vrijedne knjige hrvatskih pisaca. Priredena je i izložba crteža koje su hrvatski učenici posvetili domovini Hrvatskoj. Nakon kulturne večeri zamolili smo prof. Vlastu Sabljak da nam za „Živu zajednicu“ odgovori na nekoliko pitanja.

Žz: Koliko hrvatske djece u Berlinu pohađa nastavu na materinjem jeziku i u koliko razreda?

V.S.: Hrvatska dopunska škola u Berlinu radi već treću školsku godinu i okuplja učenike od prvog do dvanaestog razreda – njih 623. Mislim da bi ih moralo biti više, budući da u Berlinu ima oko 15 000 Hrvata. Nije mi poznato zašto razmjerno mnogo hrvatske djece nije uključeno u hrvatsku nastavu. Naši učenici imaju dopunsku nastavu na hrvatskom jeziku jednom tjedno četiri školska sata, što nije za njih preveliko opterećenje. Osim toga ta je nastava upriličena u onim općinama gdje Hrvati većinom stanuju, pa učenici ne gube mnogo vremena na putovanje do škole.

Žz: Osim hrvatske djece pohađaju li tu nastavu i učenici drugih narodnosti?

V.S.: Naša je škola otvorena svima koji žele učiti po našem programu. Nastavni program odobrilo je Ministarstvo prosvjete, kulture i športa Republike Hrvatske. Podučava se hrvatski jezik i kultura te hrvatska povijest. Najviše je učenika od hrvatskih roditelja, ali znatan je i broj djece iz brakova Hrvata i Nijemaca. Ima nešto muslimanske djece, također

učenika kojima je jedno od roditelja srpske narodnosti. Svi su oni dobrodošli u našu školu.

Žz: Tko pokriva troškove za nastavu na hrvatskom jeziku? Kako surađujete s berlinskim školskim vlastima?

V.S.: Novac za hrvatsku nastavu djelomično osigurava Republika Hrvatska. Senat grada Berlina daje godišnju pripomoć, a roditelji daju svoj doprinos kao školarinu. Zahvaljujući tako sjedinjenim snagama, Hrvatska škola može dobro djelovati. Vrlo dobro surađujemo s njemačkim prosvjetnim vlastima koje su nas podupirale i u doba kad Republika Hrvatska još nije bila međunarodno priznata. Oni nam dodjeljuju školske prostore, novčano nas pomažu, a stanovite administrativne poslove i ne možemo raditi bez njihova odobrenja.

Žz: Koje su zapravo poteškoće hrvatskih škola, odnosno nastave na hrvatskom jeziku u Njemačkoj i u Austriji - o čemu se toliko čuje?

V.S.: Posebne su poteškoće u mjestima gdje je hrvatski jezik, a time i sva nastava na hrvatskom jeziku, uključen u redovitu njemačku nastavu, u stalnu prijedopnevnu satnicu. U tako integriranoj nastavi njemačke su prosvjetne vlasti, mnogo prije međunarodnog priznanja Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine, zaposlile u stalni radni odnos „jugoslavenske“ učitelje od kojih su mnogi Srbi. Sada kad Jugoslavije više nema, hrvatski roditelji traže hrvatske učitelje za svoju djecu. Njemačke prosvjetne vlasti se tome odupiru, jer im je zamršen posao dijeliti bivše jugoslavenske razrede, a nije im lako ni otkazivati radni odnos dosadašnjim učiteljima. Ministarstvo prosvjete iz Zagreba već dvije godine uporno rješava ta pitanja, ali spor je to i težak posao.

Žz: Kako hrvatska škola surađuje s Hrvatskom katoličkom misijom i hrvatskim kulturnim društvima u Berlinu?

V.S.: Hrvatska škola surađuje sa svim kulturnim društvima u Berlinu, posebno dobro s Hrvatskom katoličkom misijom. Misiji smo zahvalni što nam je od prvih dana rada naše škole pružila pomoć. Nemoguće je nabrojiti brojne svakodnevne usluge i pomoći što ih naš crkveni centar pruža za uspješniji rad ovdašnje hrvatske škole. Ovo je prilika da javno izrazimo zahvalnost.

Dodjeljivanje nagrada

Žz: Nedavno ste osnovali društvo hrvatskih nastavnika u Berlinu. Što ste njime nakanili?

V.S.: Hrvatsko nastavničko društvo osnovano je prije godinu dana. Osnivanjem društva htjeli smo hrvatsku školu koliko je god to moguće osamostaliti tako da ona ne bude ni u sastavu ni pod pokroviteljstvom ovog ili onog kulturnog društva. Željeli smo, naime, stvarno i sasvim određeno otvoriti vrata hrvatske škole svima koji je žele polaziti bez obzira na stanovite suprotnosti, antagonizme, koji vladaju u Berlinu. Nažalost, premda smo registrirani kod njemačkih vlasti, nedostaju nam novčana sredstva. Upravo pokušavamo ostvariti naš kulturni program za godinu 1993. koji ima nekoliko vrlo privlačnih zamisli, te se nadamo da će nam to i bez mnogo novaca barem djelomično uspjeti. **Razgovor vodio Ivek Milčec**

Tko smije tražiti da oprostim

Majka sam i žena koju Bog stvorio da rađa život novi i trpi.

Ali! Ne tražite od mene oproštaj - za krvnika koji mi u naručju čedo umori.

Ne tražite od mene oproštaj - za krvnika, što mladost sinovima mojim svirepo uze.

Možete me gaziti, trgati i lomiti slabo tijelo, mučiti moju besanu dušu, u pakao me baciti ognjem...

Ali! Ne usudujte se moju suzu obrisati - zli ljudi.

To može samo Bog!

Nada-Andelka Eremit

SASTANAK PODRUČNIH PREDSTAVNIKA SVEĆENIKA I PASTORALNIH SURADNIKA HRVATSKOG DUŠOBRIZNIŠTVA U NJEMAČKOJ

Dobili smo svoje pastoralno vijeće za cijelu Njemačku

- Misija ne okuplja državljane jedne države, nego vjernike kojima je hrvatski materinji jezik bez obzira gdje su rođeni i čiji su državljani
- Što misliti o Hrvatima koji žele primiti njemačko državljanstvo

Crkva mora i u ovo doba služiti probicima hrvatskoga naroda ne uplićući se u stranačku politiku, istaknuto je na sastanku područnih (regionalnih) predstavnika (šprehera) svećenika i pastoralnih suradnika hrvatskog dušobrižništva u Njemačkoj u Frankfurtu 10. ožujka ove godine. Primijećeno je da stanovite nepravilnosti i promašaji u domovini, osobito pojave korupcije, ugrožavaju povjerenje Hrvata u Njemačkoj kad je riječ o dobrotvornim pothvatima za domovinu. Trebalo bi da odgovorni političari pružaju svećenicima točnije informacije, kako bi oni mogli bodriti narod ne zaplićući se u ono što im nije poznato i što ne spada u njihovo služenje.

Primijećeno je, među ostalim, kako dio naših vjernika iz Bosne nije načistu kako se na njih odnosi ime Hrvati. Stoga bismo trebali sebi i vjernicima produbiti poimanje da jedan isti hrvatski narod na starom domovinskom tlu živi u dvije države. Hrvatska država nije samo jedna, jer je hrvatski narod ustavno državotvoran također u državi koja se zove Republika Bosna i Hercegovina. Pokazuje se da su nam ta pitanja važna ne radi političkog opredjeljivanja nego radi redovitog zajedničkog življenja naših vjernika u hrvatskim katoličkim zajednicama u Njemačkoj. Misija doista ne okuplja državljane jedne države, nego pripadnike hrvatskoga naroda, vjernike kojima je hrvatski materinji jezik bez obzira gdje su rođeni i čiji su državljani. I Nijemci razlikuju domovinu i državu, Heimat i Staat. Prostor iskonskog življenja naroda je domovina i ona se ne mijenja ovakvim ili onakvim uređenjem državnih granica. Treba razlikovati što znači država, što domovina, što zavičaj odnosno pokrajina iz koje tko potječe. Treba također razlikovati zajednicu državljana od narodne ili etničke zajednice. Takvim razlikovanjem mogu se izbjeći sve opasnije nejasnoće u odnosima među našim vjernicima iz obje države. Čuo se i prijedlog da se održavaju predavanja o

Sudionici sastanka u Nadđušobrižničkom uredu

ulozi Crkve u povezanosti narodne zajednice. Crkva je, naime, dužna zauzimati se za dobro naroda, a veliko je dobro za narod kad je on u sebi povezan, jedinstven.

Sudionici sastanka upozorili su kako se sve više naših vjernika razmišlja o primanju njemačkoga državljanstva. To im donosi stanovite prednosti u njemačkom društvu. Ljudi koji to čine nemaju namjeru odricati se hrvatske domovine niti sudjelovanja u radu ovdašnjih hrvatskih zajednica. Prevladalo je mišljenje da ne bi trebalo zamjeravati onima što primaju njemačko državljanstvo. Otvoreno je pitanje mogućnosti da takav čovjek sačuva ili ponovno stekne i državljanstvo svoje domovinske države - što ovisi o zakonima obiju država.

Na dnevnom redu sastanka našlo se i pitanje osnivanja župnih odnosno misijskih vijeća u hrvatskim katoličkim misijama. U doba postojanja jugoslavenske države moglo je biti razloga da se takva vijeća ne stvaraju, da se u njih ne bi uvlačili i sumnjivi ljudi. Sada tolike opasnosti nema. Treba samo dobro proučiti statute njemačkih vijeća i odbora i odgovarajuće kanone sadašnjega crkvenoga zakonika te načiniti prave statute za takva naša vijeća.

Glede teme pastoralnog susreta svećenika i pastoralnih suradnika u godini 1994. odlučeno je da to bude „Reevan-

gelizacija u dijaspori“. To znači ponovno navještanje Evanđelja narodu koji živi izvan domovine. Pitanje je vrlo važno, jer Papa ovih godina potiče cijelu Crkvu i u Europi i u svijetu da traži načina kako iznova navijestiti i produbiti vjeru u sredinama za koje se od starine drži da su kršćanske. Zacijelo je taj zadatak posebno težak kad je riječ o narodu koji živi izmiješan s drugim i drugačijim narodima. Izgleda da takvo navještanje i oživljavanje vjere izvan domovine treba naročito računati s obiteljima, jer su one i usred tuđinskoga mora koliko toliko povezane zajednice ljudi koji se razumiju i koji imaju zajedničke probitke.

Taj bi se susret imao održati negdje u Hrvatskoj, najvjerojatnije u Istri, nakon Bijele nedjelje iduće godine.

Hrvatski folklorni festival održat će se iduće godine u Ludwigshafenu kamo je sa svih strana Njemačke najlakše doći. Bude li folklornih skupina koje nisu misijske a željele bi sudjelovati na Festivalu, one se trebaju prijaviti preko tamošnje misije.

Posebna je novost da je ovo vijeće područnih predstavnika postalo i **Pastoralno vijeće** (Pastoralrat) za cijelo područje hrvatskog dušobrižništva u Njemačkoj. Odlučeno je da iz svakog od šest područja (regija) treba u to vijeće uključiti po jednog odgovornog laika odnosno laikinju. ■

AKTUALNI RAZGOVOR

Svi naši afrički problemi

Kroz Frankfurt je ovih dana proputovao **fra Drago Gverić**. On već trinaest godina djeluje kao misionar u velikoj afričkoj državi Zairu. Upravo je premješten u Argentinu opet u domorodačku misiju. Fra Drago je franjevac Provincije Presvetoga Otkupitelja, rodom iz Vinarića kraj Vrlike. Prije nego što otputuje u Argentinu pošao je pohoditi domovinu. Majku će vidjeti, ali Vrliku vjerojatno ne. Majka je bila mjesecima u četničkom ropstvu, mučena i ponižavana zajedno s drugim Hrvatima. Sva je sreća što četnici nisu saznali da joj je sin svećenik, jer fratrima, kažu, ne opraštaju. No, majka se uspjela izvući i doći na slobodno područje.

Pitamo ga: Zar Vam je Afrika dodijala?

„Ni govora, kaže“, srce mi ostaje u Africi, ali redovnik mora biti uvijek na raspolaganju za nove službe prema crkvenim potrebama.

Žz: Zašto ste zapravo pošli u Afriku, što vi tamo radite?

Fra Drago: Ondje smo u službi navještanja Evanđelja, kako to već misionari rade po svijetu. Svojedobno je naš pokojni provincijal Čapkun bio pohodio Afriku i dogovorio se s tamošnjim biskupom da nekoliko naših redovnika ondje vode misiju. Svaka, naime, naša provincija prvotno služi Crkvi u vlastitom narodu, ali u duhu katoličke odgovornosti za cijeli svijet također nastoji djelovati i u drugim zemljama, posebno i u misijama.

Žz: Da li vi ondje tek navještate vjeru kao misionari, ili održavate već postojeće vjerske zajednice kao dušobrižnici?

Fra Drago: Jedno i drugo. U Zairu je među oko 35 milijuna stanovnika sada oko 60% katolika, a prije 50tak godina katolika ondje je bilo možda nešto više od 10%. Katolička Crkva u Zairu ne prestaje se širiti.

Uvijek na strani domorodaca

Žz: Koji su glavni razlozi širenja katolištva u Zairu za razliku od drugih nekih afričkih zemalja?

Fra Drago: Davno su onamo došli katolički misionari, bijeli oci i drugi. Došli su s istoka preko jezera Tanganike. I drugi su misionari došli sa zapada. Uskoro ćemo slaviti stotu obljetnicu utemeljenja naše nadbiskupije Bukavu. Širenju katolištva svakako je pogodovala i belgijska uprava, premda su se misionari uvijek zdušno zauzimali za prava domorodaca.

Biskup je predsjednik vlade, a Crkva je pala u nemilost

Žz: Kakve su privredne i društvene prilike u sadašnjem Zairu?

Fra Drago: Nikakve, nit se zna tko pije ni tko plaća. Predsjednik države Mobutu povukao se u svoje pleme, u rodno selo. Javlja se višepartijski sustav, traži se demokracija. Sad djeluje prelazni parlament i prelazna vlada, a predsjednik prelazne vlade je biskup Laurent Musengwo. Toga biskupa crnca izabralo je narodno vijeće kad su počela demokratska previjanja. On sad posreduje između predsjednika Mobutua i njegovoga prvog ministra.

Žz: I kako se Crkva zapravo u svemu tome snalazi?

Fra Drago: Crkva se snalazi. Kad je se baci na glavu ona opet padne na noge. Crkva je zapravo jedina koja u svemu tome može izravno djelovati na narodno mnoštvo. A sad jest pala u nemilosti zbog tog podupiranja demokratizacije.

Misa s bubnjevima i tikvicama s pijeskom – svećenici u ruhu plemenskih poglavica

Žz: Koliko je po Vašem uviđaju kršćanstvo duboko prodrlo u biće zairskoga čovjeka?

Fra Drago: Jest prodrlo, ali nikakvo čudo ako se u nekim kriznim trenucima ljudi više ili manje vraćaju davnim vjerovanjima, odnosno praznovjerju. No, toga ima i u narodima koji su mnogo prije pokršteni. Ipak tamošnja je Crkva svjesna da to kršćanstvo nije dosta duboko, te se priprema za novu evangelizaciju.

Žz: Koliko čovjek koji dođe iz rimokatoličke Europe na prvi pogled može doživjeti obrednu različitost zairskoga kršćanstva, koliko se vidi da se ondje kršćanstvo ucijepilo u drugačiju kulturnu baštinu?

Fra Drago: Prava inkulturacija u afričku kulturu donekle je zakasnila, ali se je ipak ostvarila. Već postoji zairski obred koji je Sveta Stolica, odnosno njezina Kongregacija obreda, odobrila. Bogoslužje je nešto dulje, ima nekih izmjena, nešto drugačiji raspored poznatih nam dijelova misnoga obreda. Ali, sve je ostalo u širim okvirima rimskoga obreda. U obrede ulazi njihova domaća glazba s domaćim bubnjevima i domaćim instrumentima, u liturgijsko ruho nastoje unijeti odgovarajuće elemente nošnje starih plemenskih poglavica.

ca i vračeva. Među glazbenim instrumentima koji se rabe i u liturgiji možete naći nizove čepova piva, tikvice pune pijeska, šuškalice.

Ondje duhovno zvanje znači i uspon na društvenoj ljestvici

Žz: Ima li suvremena Crkva u Zairu dovoljno duhovnih zvanja?

Fra Drago: Zvanja ima, reklo bi se u izobilju. Ali, ondje zvanje redovito znači i uspon na socijalnoj ljestvici. Ima zvanja i muških i ženskih. Crkva uspijeva ta zvanja i ozbiljno odgajati. Posebne šanse imaju veliki redovi kao što su franjevci, isusovci, benediktinci. No, trebalo bi se pojaviti stanovito izvorno afričko redovništvo u duhu njihove baštine.

Žz: Koje su katoličke pobožnosti tamošnjim vjernicima najdraže?

Fra Drago: Najdraže im je nešto konkretno, recimo Svijećnica, Pepelnica, Cvjetnica, čim nešto imaju u rukama. Drage su im krunice i Marijini kipovi, ali još se ne opaža razvoj posebnog štovanja pojedinih čudotvornih likova, kao što se to razvilo u Europi. Moguće je pokršćaniti njihovo tradicionalno štovanje duhova predaka.

Med, kokoši i pivo od banane za duše pokojnika

Žz: Mislite time na ostatke njihove starinske religije, animizma?

Fra Drago: Da, njihova je stara religija zapravo štovanje duhova predaka. Znaju za jedinoga Boga, imaju o njemu lijepih poslovice i uzrečica, ali s njim zapravo ne saobraćaju. Između Boga i ljudi u toj staroj vjeri posreduju duhovi predaka. Ta religija nema svoga svećenstva, svojih hramova ni svoga ustrojstva. Otac obitelji zapravo je i njezin svećenik. Uz put možete naići na mali stupić i uz njega malu kolibicu gdje se prinose žrtve, odnosno darovi duhovima predaka. Prinosi se med, kokoš i pivo od banana. Duhovi koji se tako štiju su zapravo duše pokojnika iz obitelji. Među njima može biti dobrih i zlih. Dobri štite obitelj, a zli štete obitelj.

Žz: Reklo bi se da taj animizam sam po sebi nije jako protivan kršćanstvu?

Fra Drago: Nije, uglavnom stoga što nije organiziran s vlastitim svećenstvom. Već smo rekli da je poglavar obitelji ujedno i svećenik.

Kad petro-dolari služe Islamu

Žz: Širi li se Islam?

Fra Drago: Mi smo zapravo u Africi katolička međa prema Islamu, koji se širi od zapadne Afrike do Sudana. Oni su ekonomski jači od katolika što treba zahvaliti muslimanskim zemljama koje su bogate naftom. Stoga mogu više pomagati siromahe i tako privlačiti narod. Ali u kraju gdje mi djelujemo Islama praktički nema. U susjednoj državi Ruandi Ghadafi je dao podignuti dvije ogromne džamije, premda ondje ima svega 1% Muslimana. Tko onamo dođe dobiva dojam da je u muslimanskoj državi.

Žz: Da li bi se moglo reći da Islam kao religija bolje odgovara afričkom mentalitetu?

Fra Drago: Mislim da se to ne može reći. Mislim da im kršćanstvo i te kako odgovara. Samo bi tamošnja Crkva, kad već ima svoje biskupe, svoje svećenike i svoje teologe, trebala dublje provesti tu inkulturaciju, što znači izabrati što se od starih vrijednosti njihovih religijskih i kulturnih baština može doista ugraditi u njihovo novo kršćanstvo.

Mnogoženstvo za muškarce koji ne vole kopati

Žz: Da li je uvriježeno mnogoženstvo zaista ozbiljna zapreka širenju kršćanstva u Africi?

Fra Drago: U plemenu Baši, gdje sam ja djelovao, mnogoženstvo nije nikad oza-

konjeno. Ako muškarac ima više žena, samo je jedna supruga i sva djeca njoj pripadaju. Do takva praktičnog mnogoženstva dolazi iz privrednih razloga. Muškarci na poljima uglavnom ne rade, pa su brojne žene potrebna radna snaga. Baš zato s razvojem privrede iščezava i mnogoženstvo.

Može li se u brak postepeno?

Žz: Da li Katolička Crkva u Africi pokušava svoje ženidbeno zakonodavstvo nekako uskladiti s afričkim običajima na tom području?

Fra Drago: Stanoviti elementi domorodačke baštine ugrađuju se u obrede sklapanja braka, ali što se ženidbenog prava tiče nema promjene. U našem području svi vjernici žele sklopiti sakramentalni brak prije nego što se zajedno nastane. U drugim krajevima ima pokušaja da se pročiste i pokršćane afrički običaji ulaženja u brak po etapama, u nekoliko stupnjeva. Afrička sinoda, koja dogodine počinje u Rimu zacijelo će o svemu tome nešto određenije odlučiti.

Žz: Koja će po Vašem mišljenju biti ključna pitanja te afričke sinode?

Fra Drago: Uloga Crkve u društvenopolitičkim odnosima u Africi, njezin odnos prema demokratizaciji. Vjerojatno će se pokrenuti pitanje svećeničkog celibata, ali u tome vjerojatno neće biti promjene. Rekoh da u Africi ima mnogo zvanja. Nisu ondje uvedeni ni oženjeni đakoni, ▶

► vrlo revni oženjeni katehisti, koji bez sakramenta reda zapravo vrše sve đakonske službe: propovijedaju, drže vjeronauk, krste, pričešćuju, vode sprovode, mogu biti ovlašteni i za vođenje obred sklapanja braka.

Školski vjeronauk ne smatraju dovoljnom pripravom za sakramente

Žz: Kolika je vaša župa odnosno misija i kako je u njoj uređen crkveni život?

Fra Drago: Okupljamo oko 8000 do 10000 vjernika na prostoru od oko 4000 četvornih kilometara. Imamo tri pastoralna centra, a svaki centar ima više kapelanija. U svakom centru misa je svake nedjelje, a u kapelanijama od vremena do vremena. Na mise dolaze praktički svi vjernici. U kapelanijama se održava i vjeronauk za prvu pričest i za krizmu. Redoviti vjeronauk koji se održava u školama ne smatramo dovoljnim kao pripremu za sakramente. Škole su inače katoličke, organizira ih Crkva, a država ih priznaje i uzdržava. Nažalost, već dobre dvije godine škole i ne rade. Država nema novaca za učiteljske plaće, a oni tako dugo bez plaće neće raditi.

Na istom području uz katolike živi i mnogi broj pentekostalaca, protestanata, možda i do pedeset posto. Njihovi su misionari došli godine 1924., ubrzo podigli veliku bolnicu i postigli lijepe uspjehe skrblju za bolesnike i siromahe. Oni su se ondje odmah nastanili, a katolički su misionari samo u prolazu navraćali.

U toj našoj misiji djelovali smo dosad trojica: fra Ante, fra Božo i ja. Sada, kad sam ja premješten, onamo će u listopadu poći još dva naša mlada franjevca.

Žz: Da li veći broj tamošnje djece uopće ne pohađa školu, pa ni školski vjeronauk?

Fra Drago: Mnogi mladi brzo napuštaju školu, idu tražiti zlato u pijesku zlatonosnih rijeka, kojih ondje ima, ili se snalaze u drugim poslovima. Sada, kad škole ne rade, ta je pojava uzela još većeg maha.

Žz: Može li se reći da je Katolička Crkva u Zairu jezgra i središte afričkoga katolištva?

Fra Drago: Bez sumnje. Velika država s mnogo milijuna katolika, s vlastitim biskupima, svećenicima i teolozima. Nije papa Ivan Pavao II uzalud dolazio u Zair.

Žz: Je li predsjednik Mobutu vjernik ili bezvjerac?

Fra Drago: Katolik. Ima čak kapelu u predsjedničkom dvoru i svake nedjelje je na misi. Nažalost - njegova je uprava

dovela zemlju na rub propasti. Privreda je sasvim upropaštena, inflacija je sto posto na dan. Ljudi ne umiru od gladi, jer ondje sve raste, pa se uvijek nađe nešto za jelo. Čak se i djece mnogo rada. Prosječna zairska obitelj u onom kraju nema manje od osmero djece. No i smrtnost je razmjerno velika.

Žz: Kako ste iz tolike udaljenosti doživljavali ratne strahote u domovini?

I crnci znaju tko je u Hrvatskoj agresor

Fra Drago: Možete misliti kako mi je bilo kad sam čuo da je pala Vrljika, da su četnici u mom rodnom kraju, da mi je majka u njihovim rukama. Nastojali smo onda slušati, koliko je bilo moguće, hrvatske radio postaje, ili smo išli u susjedne države telefonirati u domovinu. U našem kraju, naime, telefona nema. Velika nam je utjeha što su svi naši vjernici slušajući različite radio postaje napokon shvatili što je Hrvatska i tko u njoj vrši zločine.

Žz: Kojim ste se jezicima morali služiti u tom dijelu Zaira?

Fra Drago: Službeni jezik je francuski za cijelu državu. Mnogo se upotrebljava afrički međunarodni, odnosno međuplemenski jezik svahili. Gingala je jezik Predsjednikova plemena. Važan je jezik kilba iz južnoga Zaira. Mi smo pak sa svojim ljudima morali upotrebljavati lokalni jezik baši.

Žz: Nakon toliko jezika sad ćete u Argentini morati progovoriti španjolski, koji još niste učili.

Fra Drago: Pa, s toliko jezika, osobito s francuskim i talijanskim, nadam se i s španjolskim brzo snaći. Ali drago mi je što se u mojoj novoj adresi nalazi hrvatsko ime! Naime, to mjesto kraj Buenos Airesa zove se Barrio Vucetich, po našem uglednom iseljeniku Bari Vučetiću, a ulica u kojoj se nalazi naš tamošnji centar zove se Avenida Croacia što znači Prilaz Hrvatska. Zvuči kao da idem u Hrvatsku.

Kad je tako, objavljujemo i cijelu fra Draginu novu adresu. Ako mu se tko javi, možda, barem dok bude učio španjolski, nađe vremena i za odgovor.

P. Drago Gverić
BARRIO VUCETICH
Estateta Postal No.3
1665 JOSE C. PAZEN.G.S.M.
BUENOS AIRES
Argentina

Uskršni povratak kijeuskog guslara

Evo meni slavni Uskrs dođe
al'u gradu slavit ga ne znadu.
Pa ja uze moje gusle tanke,
uze gusle, pismu zapopivam.
Čini mi se da sam u svom selu
i da vidim svu čeljad veselu.
Otiša sam ja od kuće davno,
ostavio svoje misto malo,
živio sam kano vuk u snigu,
za Kijevom uvijek ima brigu.
Kuća mi je bila od drveta,
nit sam ima biljca ni kreveta,
nego grane od jele zelene.
Imao sam pušku misto žene,
koja mi je stala s desne strane,
a jelove pod kostima grane.
I po uvik molio sam Boga
da bi kući doći kako moga.
Nije bilo sunca ni slobode,
teške trine u kušnje nas vode.
Lutali smo po tuđemu svitu
kao pčele po suhome cvitu.
A ja hoću sunce da me grije,
vedro nebo moje Kroacije.
Jadnik bijah iz Hrvatske južne,
emigrantske noći su mi tužne.
Pišem pisme i Bogu se molim,
Boga štujem a Kijevo volim.
Dinara je visoka planina,
tu je moja mila didovina.
Kad dinarske vile zaigraju,
Kijevo će blistati u sjaju.
Vile kosu u naletu pletu
pa nam nose trobojnicu svetu
pokraj onog temelja mejaša
što ga povist zapisala naša.
Iz temelja bukmit će nam plamen
za slobodnu Hrvatsku nam - amen!
Ovu pismu ostavio ne bi,
moram nešto spivat i o sebi:
Proša jesam oluje i bure,
ja sam unuk Cicvarića Jure,
moga oca zovu Čelo Ante,
sin ga voli - ime mi je Mate.
Vezi seko maramu u zlatu
dočekat' ćeš

Cicvarića Matu.

Tri knjige i tri glave za okruglim stolom

Ne događa se svaki dan da se u hrvatskoj katoličkoj misiji pred mnoštvom vjernika za istim stolom nađu čestiti stari komunist, bivši komunist koji je znao Crkvu i te kako ogorčiti i svima dragi hrvatski fra-njevac. Fra Marinko se usudio u subotu 20. ožujka prirediti takvu književnu večer. Uz njega su se u prostorijama HKM Stuttgart našli dr. Zdravko Tomac, novinar Nenad Ivanković i fra Šito Ćorić. Dr. Zdravko Tomac predstavio je svoju knjigu „Iza zatvorenih vrata - tako se

pitati jesmo li učinili sve što smo mogli da se naši ciljevi ostvare uz što manje patnje i ljudskih žrtava.

Dr. Zdravko Tomac završio je svoje izlaganje završnom rečenicom iz svoje knjige: „Ako sam uspio spasiti i jedan jedini ljudski život, sve što sam radio, usprkos svemu, nije bilo uzalud.“

Novinar Nenad Ivanković predstavio je svoju knjigu „Bonn – druga hrvatska fronta“. Knjiga donosi viđenja Vjesniko-

• Stari komunist vjeruje u dušu, novinar koji je Crkvu napadao još se ne želi pokajati - ali fratar se obojici raduje a narod njemu vjeruje

Nenad Ivanković, dr. Zdravko Tomac, dr. fra Šito Ćorić i fra Marinko Vukman

stvarala hrvatska država“. Tomac reče da nije vjernik, ali da vjeruje u ljudsku dušu te misli da će svi koji su počinili zločine ili ih još uvijek čine biti suočeni s istinom i paklom barem u času svoga umiranja. Zato je u ovom ratu bitno sačuvati dušu. Treba odati priznanje svećenicima i drugim vjernicima koji su pridonijeli da u ovom krvavom ratu naš narod sačuva svoju dušu, da ne podlegne napastima osвете i zločina. Usprkos vrlo teškim okolnostima dr. Tomac je uvjeren da državu nećemo izgubiti. Ona će nas sve preživjeti, jer su u njene temelje ugrađeni brojni ljudski životi kojima pripada vječna slava i zahvalnost. Nisu samo političari zaslužni za stvaranje hrvatske države. Hrvatsko nacionalno jedinstvo sada je potrebnije nego ikada. Koji preživimo ove strahote morat ćemo se pred savješću

va bonnskog dopisnika o presudnim diplomatskim događajima pri stvaranju hrvatske države. Govorio je o odnosu Njemačke i drugih zemalja prema Republici Hrvatskoj, kako istina mora prodrijeti u svjetska obavijesna sredstva, kako naša država mora oblikovati jasne političke stavove i kako njezina diplomacija mora naučiti svoju politiku argumentirati.

Posljednji je svoju knjigu „Höre Iris“ („Slušaj Iris“) predstavio dr. fra Šito Ćorić. Tom knjigom na njemačkom jeziku htio je s pedesetak ratnih pripovijesti svijetu pokazati tragediju svoga naroda. U knjizi su i mnoge fotografije razrušenih crkava i domova, ustrašenih i uplakanih lic. Sretan spoj dokumentarnog s literarnim. Prikladan dar njemačkim prijateljima.

Diskusija je bila živa i slobodna. Naši ljudi u inozemstvu navikli su na demokraciju. Premda predavači rekoše da ne smijemo biti sitničavi, jedan od nazočnih upita Ivankovića kaje li se za ono što je u komunističko doba po novinama pisao protiv Crkve i svećenika. Nenad očitito nije bio raspoložen za javno kajanje te reče da je i ono moglo Crkvi koristiti. Nato naš stuttgartski vjernik Joža Furić kao iz puške odapne: „Kako da se ne kajete, a našega ste Boga pisali malim slovom!“ Nažalost u zagrebačkim novinama još tako rade. Vjernici pamte uvrede, te naš Joža zasluži buran pljesak. Onda fra Šito reče kako je baš dobro što nakon svega gospodin Ivanković sjedi s nama za istim stolom. Narod i Šito odobri.

Dr. Tomac uspio je na postavljena mu pitanja odgovarati iskreno, ne ističući sebe niti ponižavajući druge. Istaknuo je kako su sudbonosne odluke glede stvaranja i vođenja mlade hrvatske države donošene s punom odgovornošću, a budućnost će pokazati jesu li bile ispravne. No, drugačije se nije moglo.

Večer je bila ugodna i korisna kao i zdrava kritika. Rečeno je da bi se kršćani trebali zauzimati da se i njihovi stavovi i pogledi određenije odraze u Ustavu i zakonima Republike Hrvatske. Hrvati u dijaspori koji su u mračno doba komunizma ostali vjerni Crkvi i narodu, posebno su na to osjetljivi.

Stanka Vidačković

Najveća opasnost za naciju

„Povijest lenjinizma pokazala je kako je za ekonomiju opasna teorija koja sve izvodi iz same ekonomije. Isto tako nema većeg prokletstva za naciju nego što je staviti naciju iznad svake druge vrijednosti.“

Romano Scalfi

(„La nuova Europa, 12/1992.)

Mladi Hrvati u Njemačkoj

- **Mogu li oni ikad postati sasvim ravnopravni**
- **Što će biti od drugog naraštaja?**
- **Tko se zaista želi vratiti u domovinu**

Radnici koji su kao prvi naraštaj došli na rad u Njemačku, su odlaganjem svojega povratka u domovinu omogućili pojačanu osobnu integraciju, uključanje u njemačko društvo. Kao posljedica toga uslijedilo je sve više slučajeva dovođenja članova obitelji koji su prvobitno izdržavani u domovini, a uglavnom su to bili bračni drug ili djeca.

Došlo je, dakle, do selidbe djece, odnosno mladeži, a da oni sami nisu sudjelovali u donošenju odluke o seljenju.

Prema stupnju socijalizacije (uključenje u društvo) u doba ulaska u Njemačku, može se govoriti o tri tipa, odnosno skupine.

Tri skupine – svaka ugrožena

U prvu skupinu bih stavila one koji su u školskoj dobi došli u Njemačku. Kod njih je proces socijalizacije već toliko bio napredovao da su oni ostali stranci, bez obzira na to što su s vremenom poprimili određene kulturne norme zemlje domaćina. Sam dolazak u kasnijoj dobi nosi sa sobom niz faktora koji negativno djeluju na mladog čovjeka, te ću nabrojati neke od njih:

- promjena sredine
- druga kultura
- novi vrijednosni sustav
- strani jezik, itd.

U drugu skupinu možemo ubrojiti one koji su došli u predškolskoj dobi, dakle one koji su djelomično socijalizirani u domovini. Njihovim dolaskom u novu sredinu došlo je do zaustavljanja započetog procesa socijalizacije i do započinjanja novoga, početog procesa socijalizacije i do započinjanja novoga. No, međutim ta promjena nije ostala bez posljedica. Vrlo često pripadnici te skupine imaju problema s osobnim identitetom čak i u zreloj dobi – tzv. difuzne ličnosti.

U treću skupinu bi mogli ubrojiti one koji su kratko nakon rođenja dovedeni, ili su rođeni u Njemačkoj. Oni su uglavnom

prošli isti proces socijalizacije kao i mladi Nijemci, što znači da je njihova ličnost formirana u zemlji doseljenja. Njemačka je postala njihova prva domovina, ali su bez obzira na to ostali obilježeni svojim podrijetlom. To je imalo i pozitivan i negativan utjecaj na razvoj i oblikovanje ličnosti.

I drugi naraštaj našao se u velikom broju na prvoj hrvatskoj procesiji Velikoga petka u Frankfurtu

Sudbina zakašnjelih

No nikako ne smijemo zaboraviti onu djecu i omladinu koja su, nakon odseljenja jednog ili oba roditelja, ostala u domovini. Ako je bio slučaj da je migrirao samo jedan roditelj, onda je sva briga oko odgoja ostala na teret drugom od roditelja. Ako je bio slučaj da su oba roditelja migrirala, onda su djeca bila povjerena baki, djedu ili trećoj osobi na čuvanje. Ona su proces socijalizacije, odnosno obrazovanja i osposobljavanja za rad, prošla u domovini. Za vrijeme tog procesa su imala poseban tretman, kao djeca migranata, od strane obrazovnih institucija, a najposlije i od ustanova za zapošljavanje.

S obzirom da im je bilo sve teže doći do radnog mjesta, u posljednjih nekoliko godina je sve veći broj dolazio u zemlju migracije roditelja da bi ondje potražio zaposlenje. Prema zakonu za strance u Njemačkoj uglavnom nisu mogli dobiti

dozvolu boravka, a niti radnu dozvolu. Tako je veliki broj njih ostao u gotovo bezizlaznom položaju.

Ako želimo govoriti o šansama koje je imao drugi naraštaj nakon svojega dolaska u Njemačku, najprije moramo početi od školskog sustava kao činitelja socijalizacije.

Školski sustav se negativno odrazio prvenstveno na one koji su došli u Njemačku u školskoj dobi i onda nastavili školovanje. Većina ih iz ovog sistema nije izašla pripremljena da pri daljnjem školovanju ili zaposlenju može ravnopravno konkurirati s mladim Nijemcima. Veliki broj učenika je prekidao školovanje jer nije mogao svladati školski program zbog nepoznavanja jezika. Tako su kao nekvalificirana radna snaga mogli kao i njihovi roditelji preuzeti samo najteže i najlošije plaćene poslove.

Mnogi od njih su završavali u specijalnim školama...

Razdirani između dviju kultura

Moglo bi se reći da oni koji su došli u predškolskoj dobi, ili su rođeni u Njemačkoj, zato što su prošli isti filter kao i njihovi vršnjaci Nijemci, izašli iz sistema školovanja sa istim šansama. No,

to nije u potpunosti točno. Razlike su se pokazale u traženju posla, gdje Nijemci u svakom slučaju imaju prednost. Tako naši mladi ljudi s istim kvalifikacijama moraju znatno duže čekati na odgovarajući posao.

Da se još jednom vratim prvoj skupini. Oni su bili vječiti ponavljači, te su u većini slučajeva vrlo rano prekidali školovanje. Na raznim testiranjima su imali vrlo loše rezultate koji su trebali svjedočiti o stupnju njihove inteligencije. Prema tim testovima naša djeca su pokazivala daleko niži stupanj inteligencije od stvarnoga. Takva zlorabotrebna testova je omogućila da veliki broj djece završi u specijalnim školama.

Danas je situacija daleko bolja. Broj djece koja pohađaju gimnazije i više škole je sve veći.

Bilo bi pogrešno tvrditi da je za neuspjeh druge generacije u školskom sistemu kriva isključivo jezična barijera - nedovoljno poznavanje jezika - u prvim godinama migracije, nego i školski sistem u Njemačkoj, koji se nije pripremio na odgovarajući način za prihvatanje novih učenika, koji su proces obrazovanja započinjali u specifičnim uvjetima.

Postoji još niz faktora koji su utjecali na razvoj mladih ljudi. Kada se jezik i nauči, i dalje ostaju psihološki i kulturni konflikti sa roditeljima koji nisu znali, ili su vrlo loše govorili njemački jezik, te nisu bili u stanju preuzeti odgovarajuću pomoć i shvatiti sve probleme i prepreke na koje su nailazila njihova djeca.

Zatim su konflikti sa suučenicima u razredu, interkulturalni konflikti oko osobne pripadnosti - kriza identiteta. Čak ni u odrasloj dobi mladim ljudima nije jasno kojoj naciji uistinu pripadaju. Stoga se često ističe kako su oni „razdirani između dviju kultura“.

Dvostruko hendikepirana generacija

U prvim godinama migracije su socijalni i ekonomski uvjeti života prve generacije bili vrlo nepovoljni, što je imalo odlučujući utjecaj i na drugu generaciju. Niski prihodi roditelja, loši uvjeti stanovanja te nesigurnost boravka su ponekad u potpunosti ometali proces školovanja. Premda je danas ekonomski položaj naših obitelji daleko bolji nego u prvo vrijeme boravka, on još uvijek predstavlja hendikep sam po sebi kao i prije.

Neki njemački autori ističu da je druga generacija, koja pripada manjini u

njemačkom društvu vrlo često diskriminirana, što je znatno obilježilo formiranje ličnosti i identiteta. Srednje i više stručno obrazovanje je dugo vremena bilo praktično zatvoreno za pripadnike druge generacije, a i mogućnosti za profesionalno obrazovanje su im uglavnom bile ograničene, te su mogli dobiti ona mjesta za koja kod njemačke djece nije bilo interesa.

Diskriminacija je najviše utjecala na one koji su rođeni u Njemačkoj, ili su došli u predškolskoj dobi, te su prošli sve filtere kao i njemačka djeca. Razlog tome je što dalju mogućnost školovanja nije uvjetovao samo uspjeh u školi, nego i drugi procesi, status koji su imali kao stranci.

Sam po sebi se sada nameće zaključak da je druga generacija imala i još uvijek ima dva vjerna „prijatelja“: nizak ekonomski i društveni status, te pripadnost podcjenjenoj manjini; što predstavlja dvostruki hendikep za čitavu generaciju.

Nizak društveni status u kombinaciji s manjinskim statusom nije im pružio velike šanse za profesionalno i socijalno ekonomsko napredovanje.

Za povratak nije dosta ljubav prema domovini

Neizbježno i najvažnije pitanje za nas treba biti:

Da li će se druga generacija i u kolikom broju nekada vratiti u domovinu?

Oni koji su u školskoj dobi iz domovine i kod kojih je proces socijalizacije završen u domovini, te su po dolasku u Njemačku prihvatili položaj manjine, (u stvari nisu imali izbora), s kojim nikada u potpunosti nisu bili zadovoljni, su spremni vratiti

se u velikom broju u domovinu. Njihova psihička povezanost s njemačkom kulturom i društvom nije tako jaka, da se od nje ne bi mogli odvojiti, čak što više, kod njih je želja za povratkom najjače izražena. Oni lakše podnose diskriminaciju, jer računaju na svoju spremnost da se u svakom trenutku mogu vratiti u domovinu.

Oni koji su svojim dolaskom u Njemačku prekinuli već započeti proces socijalizacije te ga nastavili i morali prilagoditi novonastaloj situaciji, su najčešće ostali negdje „između“, u nedoumici - ostati ili se vratiti.

Kod treće skupine, koja je rođena u Njemačkoj povratak je gotovo isključen. Oni provode samo odmor u domovini, te im je u biti ostala nepoznata. Ekonomski razvoj Hrvatske će imati presudnu ulogu u procesu povratka u domovinu. Viši standard života u domovini - brži povratak. Sam povratak nije niti za prvu generaciju jednostavan, pa se ne treba zavaravati da će tako lako i brzo mladi ljudi odlučiti o svom povratku. Sama ljubav prema domovini nije dovoljna. Tvrdnje da se velika većina integrirala u njemačko društvo nisu točne, i njima se ne može opravdati mali broj povratnika. Integracija je složen proces koji ovisi o mnogim faktorima u zemlji migracije, te će se provesti u tolikoj mjeri koliko to dopusti sistem u njoj.

Govoreći općenito o drugoj generaciji, može se reći da je došla u Njemačku bez osobne želje i određenog cilja. Time se našla u još nezavidnijem položaju od svojih roditelja. Za njih apsolutno nije bilo mjesta u bivšem sistemu u domovini, a u Njemačkoj im je prema položaju roditelja bilo osigurano najniže mjesto u socijalnom sistemu Njemačke, iz koga je samo

I hrvatske sveučilištarce u Njemačkoj Crkva okuplja na posebne sastanke

manji broj uspio izaći i naći mjesto na nekoj od srednjih stepenica sistema, dok je broj onih koji su ostali na početnoj stepenici daleko veći.

Stari sistem u domovini je također uvidio problem druge generacije, te ga je pokušao riješiti na svoj način. Tako se govorilo o „saniranju“ problema druge generacije, čemu je trebalo prići na organiziran način kako bi se „višestranu utjecalo“ na njegovo rješenje. Radu se planirano prišlo s obrazovnog i političkog stajališta. Time se pokušalo degenerirati jednu čitavu generaciju, ali se na sreću u tome nije uspjelo.

Najpogodnije za postizanje tog cilja su bile „jugoslovenske škole“, u kojima se u zemlji migracije moglo pristupiti „djelotvornom rješenju problema“.

Što se time postiglo pokazuje činjenica da je s vremenom bio sve manji broj hrvatske djece koja su posjećivala te škole. Ipak se mora reći da su ostavile tragova u razvoju nekih mladih ljudi.

Za djecu migranata koja su ostala u domovini nije se uglavnom ništa činilo. Ona su najčešće imala „poseban tretman“ kad se radilo o upisivanju u škole ili na studij, a posebno kod zaposlenja. Uglavnom su bila podložena najstrožoj klasifikaciji prema „političkoj podobnosti“, osobnoj i obiteljskoj.

No, da se vratimo životu i odnosima u Njemačkoj. Jedan od važnih faktora razvoja i formiranja ličnosti kod druge generacije jest obitelj. Za razliku od svojih roditelja koji su došli samo da bi radili i nisu se prilagođavali novonastaloj sredini, osim na poslu, jer im radikalnije promjene nisu niti bile potrebne, oni su bili u sasvim novoj situaciji. Morali su se najprije prilagoditi novonastaloj situaciji, zatim nadograditi ono što su sa sobom donijeli ili od roditelja prihvatili. Vrijednosti i norme nove sredine su imali i nova obilježja. Čitavo vrijeme svojega razvoja su se nalazili ili se nalaze u stanju dvostrukog podrijetla, koje od njih traži veću sposobnost snalaženja. Njihove ličnosti se formiraju pod utjecajem dviju kultura.

Prva, odnosno kultura domovine, im omogućava kontakt s roditeljima, odnosno obitelji. Druga, odnosno kultura zemlje doseljenja omogućava snalaženje u njoj samoj, te je stoga i odigrala odlučujuću ulogu za razvoj i formiranje stavova naših mladih ljudi. Vrlo često je, zbog zaposlenosti oba roditelja, u obitelji zanemaren materinski jezik pa time i kultura. Ipak, većina obitelji sebi ne može priuštiti da jedno od roditelja ne radi, jer bi to još više pogoršalo ekonomski

položaj obitelji. Kad se govori o obiteljskim odnosima, ne može se zaobići pojam „sukob generacija“. To je i u hrvatskim obiteljima u Njemačkoj vrlo čest problem. Vrijednosti i norme u hrvatskoj obitelji su najčešće u suprotnosti s normama koje vrijede u njemačkom društvu. Da bi se prilagodili i jednima i drugima, uspjeli naći „zlatnu sredinu“, mladi moraju proći vrlo težak put.

Sukobi s roditeljima

Do sukoba između roditelja i djece dolazi uglavnom kad roditelji nisu spremni tolerirati ponašanje djece koje nije u skladu s njihovim prododžbama i vrijednosnim normama. U takvim slučajevima su i djeca manje tolerantna prema željama i zahtjevima roditelja, jer najčešće ne razumiju zašto se moraju ponašati suprotno svijetu oko sebe.

Vanjski svijet, škole i grupe u kojima se druga generacija kreće imaju veliki utjecaj na njih. Važno je kazati da većina naših obitelji dolazi sa sela, gdje važe sasvim druge norme i principi ponašanja nego što je to slučaj u urbanim sredinama kod nas, a pogotovo u Njemačkoj. Kultura domovine je drugoj generaciji u migraciji uglavnom strana i jedino u obitelji može doći do određenih saznanja o njoj. Ona im je najčešće apstraktna i uglavnom je doživljavaju kao prepreku i nešto što sputava osobnu slobodu.

U traženju izlaza iz konfliktnih situacija, za koje je mladim ljudima ponekad nemoguće naći rješenje, sve je češća pojava ovisnosti o alkoholu, tabletama i drugim narkoticima. Nije rijedak slučaj ni kriminalno ponašanje, što je najčešće posljedica toga što mladi vrlo rano napuštaju obitelj, a nisu sposobni brinuti se sami za sebe i zarađivati za život, pa se moraju „snalaziti“ na razne načine.

Naime, rano osamostaljenje je karakteristično za njemačku djecu, što je za hrvatske obitelji uvijek neprihvatljivo. Mladi se rado identificiraju s domaćom omladinom i žele pokazati stupanj svoje integracije, jer im je to neophodno potrebno da bi osigurali što bolji položaj u njemačkom sistemu.

Potrebno je stvarati uvjete za što bolji kontakt s domovinom i mladim ljudima u njoj. Na taj način bi se mogla omogućiti razmjena iskustava u druženju, zajedničkom radu i stalnim kontaktima raznih oblika. To bi značajno utjecalo i na očuvanje i njegu materinog jezika i kulture domovine.

Ruža Mijić

Molitva Raspetom

Pogledaj...
raspeti Kriste,
na narod
ogmut
plaštem boli...
okrunjen
krunom mržnje...
prostrt
pod križem rata...

Utješi
u crini jecajuće majke...
priteci
u pomoć udovicama djetinjeg
lica...
zaninaj
u miran san sirotu
novorođenčad...
budi
oslonac mnoštvu osakaćenih...
zacijeli
krvave rane brojnim...
povrati
rodnom ognjištu prognane...
obnovi
srca ko kamen otvrdla...

Jedino
u Tebe ufanje ima...
patnje
rad koju i Ti prođe...
pogledaj
stradanja nevinih, jauk malenih...
ugasi
plamen đavolske mržnje...
otkloni
bič rata zauvijek...
Amen.

Hrvatini Daleković Ivanov

Umiranje ratnika

Padam
u ponor,
u dubinu.
Mrak boli,
svjetluca,
srce mi puca.

Molim vas:
gdje sam?
Recite mi!
Bože, zar te već čujem?
Za Hrvatsku sam
pao!

Ivica Oršolić, Flensburg

Zdravi odnosi između djece i roditelja

- **Staleško duhovno trodnevlje u Stuttgartu**
- **Mladima izgleda da stariji ne znaju što je sreća**
- **Ništa se ne rješava šutnjom i ljutnjom**

Na Josipovo je fra Šito Ćorić počeo uvjeravati naše vjernike u Stuttgartu da je svaki čovjek pred Bogom jednak i da je svaki toliko velik koliko odgovorno i s ljubavlju obavlja svoj svakodnevni posao. Bila je to trodnevna duhovna obnova u Hrvatskoj katoličkoj misiji, a predavanja su bila dijelom za sve vjernike, dijelom za mlade, dijelom za roditelje.

Oko dvjesto mladih starijih od šesnaest godina sa zanimanjem je slušalo kad je franjevac govorio kako ih roditelji često ne razumiju i štošta im zabranjuju ne bi li ih sačuvali od štetnih utjecaja. Često roditelji pretjeravaju sileći djecu da baš moraju govoriti hrvatski, ići baš na hrvatsku misu, hrvatski vjeronauk. Događa se da takvi mladi kad odrastu potpuno napuste hrvatsku zajednicu. A najzdravije je da mladi prihvaćaju obje kulture.

Mladi najskladnije rastu u obitelji gdje nema lažnih obzira i strahova. Tu se članovi uzajamno prihvaćaju, a različitost je duhovno bogatstvo. Što manje zabrana, to bolje. I onaj tko pogriješi treba znati da ga Bog usprkos svemu ipak voli, pa kako ga onda ne bi voljeli i otac i majka.

No, cijeli javni život pun je zabrana - zakona. Odgojni rječnik pun je izraza poput: ne smiješ, moraš, nemoralno je, to je grijeh... Onda mladi i vjeru mogu doživljavati kao nešto što se nameće, što ih sputava. Živeći po kršćanskim načelima, roditelji mnogo više postižu primjerom nego zabranama.

Drugi naraštaj mladih doseljenika ima problema ali ih zna i vješto prikrivati. Mladima izgleda da stariji ne znaju što je sreća. Žele starijima dati na znanje da ih ne zanima njihov novac i trka za blagostanjem. Fra Šito je potaknuo mlade neka s roditeljima o svemu otvoreno razgovaraju, neka se kad treba i prepiru, ali neka im nikad ne okrenu leđa.

Anketa je pokazala da mnogi mladi smatraju roditelje diktatorima i da ih se boje.

Odgovarajući na pitanje što njima roditelji zamjeraju, većina mladih piše "što ne slušamo".

U susretu s roditeljima, koji je održan u nedjelju, fra Šito je upozorio roditelje da je odgoj djece njihova najvažnija zadaća, te da bi se za taj posao itekako trebalo pripremati, školovati, tražiti savjeta, čitati, izmjenjivati iskustva, sudjelovati na obiteljskim seminarima. Kad već iskrсну problemi, obično je prekasno za savjet. Treba se ozbiljnije početi baviti i pitanjima odgoja za djelotvorno usvajanje vjerskih vrijednosti. Prevelika ali i premala umiješanost roditelja u mladenački život mogu spriječiti postizanje tako željene samostalnosti.

Evo i nekoliko pravila koja bi trebala jamčiti uspješniji odgoj:

- *bezuvjetno prihvaćati mlade onakvima kakvi jesu, ne osjećati samo za njih, nego osjećati s njima,*
- *poticati otvorene razgovore, a zaboraviti stalne prigovore i naredbe,*
- *ne držati im lekcije, već pažljivo slušati što oni imaju reći,*
- *podupirati ih i davati im sigurnost,*

- *vjerovati im i stjecati njihovo povjerenje,*
- *ne moralizirati, nego informirati i primjerom pokazivati,*
- *ni pod kojim uvjetima ne okrenuti im leđa,*
- *biti blag i strpljiv u njihovim krizama i promašajima.*

U plodnoj diskusiji nakon predavanja istaknuto je više teških problema, potvrdilo se da nema gotovih recepata ali da se razgovorom sve rješava a ljutnjom i šutnjom se jazovi produbljuju. Predavač je preporučio u svakoj obitelji tjedni „sat razgovora“ te zajedničku molitvu.

Te nedjelje u prepunoj crkvi sv. Eberharda prije mise fra Šito i fra Radovan Ćorić održali su duhovni koncert. Prikupljen je i znatan novčani prilog za hrvatskog vojnika Milu Zekića koji je izgubio vid, a postoji mogućnost da mu se on operacijom vrati.

Brojni nazočni svećenici omogućili su mnogim vjernicima svetu ispovijed, čime se i taj skup najizravnije uključio u doživljavanje korizme. S.

Poslušaj, sine moj, pouku oca svoga
i ne odbacuj naputka svoje majke!
Jer će ti biti ljupki vijenac na glavi
i ogrlica oko tvoga vrata.

Izr 1, 8-9

Svećenici i roditelji često imaju različita mišljenja o odgoju i ponašanju mladih

Priznanje Hrvatima u Bremenu

U srijedu 17. ožujka 1993. je 7 pripadnika hrvatske nacionalne skupine u okviru prigodne svečanosti u prostorijama bremenskog Caritasa iz ruku direktora Caritasa, gosp. Wernera Fühner-Walbeldera, primilo posebne zahvalnice za izuzetan doprinos u prikupljanju i slanju humanitarne pomoći u Hrvatsku tijekom protekle godine. A da ta pomoć nije mala pokazuju slijedeće brojke: tijekom navedenog razdoblja prikupljeno je i otpremljeno u Hrvatsku i BiH ukupno 68 pošiljaka i to: 7 osobnim automobilima (radilo se o hitnim pošiljkama cjepiva, antibiotika ili osjetljivih električnih uređaja), 10 kombijima, 10 tegljačima, 19 kamionima i 22 željezničkim vagonima, ukupne težine 502 tone, ukupnog volumena 2581 m³ i ukupne iskazane vrijednosti od 3.452.000 DM, a pomoć je dostavljana mjesnim Caritasima, župnim uredima ili zdravstvenim i drugim ustanovama u Zagreb, Brinje, Osijek, Rijeku, Novsku, Sinj, Omiš, Harkany, Generalški Stol, Dugu Resu, Zabok, Maribor, Korčulu, Slavonski Brod, Popovaču, Sisak, Čazmu, Derventu, Bosanski Brod, Split, Županju, Dugo Selo, Požegu, Metković, Pučišća, Mostar, Kutinu, Tisovac, Bol, Makarsku, Hrasnicu, Tuzlu, Brezu i Novu Gradišku.

Pri prikupljanju i slanju te pomoći zauzeo se mnogo više ljudi i svima njima pripada dužna zahvalnost, dok su posebne zahvalnice uručene onima koji su djelotvorno pomagali u prikupljanju, utovaru i otpremi najmanje 10 pošiljaka. Pojedinci su sudjelovali u otpremi doslovno svake od 68 pošiljaka, a sve su to naši „obični“, prosječni ljudi, dugogodišnji „Gastarbeiteri“, ujedinjeni istom mukotrpnosti života u tuđini i istom ljubavi za svoju domovinu, koja se našla u presudnim trenucima borbe za svoju opstojnost.

Niko Franić, Livnjak, godinu dana svakog je petka svoje slobodno vrijeme provodio na dežurstvu u skladištu za prikupljanje, razvrstavanje i pakiranje pomoći. Zahvaljujući njemu skladište je opremljeno tehničkim i drugim pomagalicama koja su omogućavala brz i racionalan utovar bilo kamiona bilo željezničkih vagona velike zapremnine.

Rajko Delić, došao je prije desetljeća iz, po nanesenom mu zločinu poznatoga, Kozarca u Slavoniju, nadajući se da će u Okučanima naći sretniju budućnost za svoju obitelj. Nakon desetljeća mukotrnog rada i odricanja skupa sa svojom

suprugom moraju nakon umirovljenja ostati u Njemačkoj, jer im kuća, u koju su se upravo namjeravali vratiti i koju su bogato opremili i uložili u nju svu svoju uštedevinu, sada više nije dostupna. Svakog je utorka gosp. Delić do u kasne večernje sate dežurao u skladištu slažući odjeću, razvrstavajući i pakirajući lijekove i hranu.

Jadranko Uremović, podrijetlom iz krške Like, udomio se u pitomoj, brežuljima prošaranom Moslavini. Proveo je tjedne i tjedne za volanom vlastitog kamiona, neumorno i bez naknade prevozeći pomoć uvijek tamo gdje je bila najpotrebija, obično bez mogućnosti da makar samo navrati svojim u Kutinu i pogleda treba što li i njima.

Marija Kovač iz sunčane i plodne doline Neretve prvih dana agresije na Hrvatsku nesebično je ponudila vlastitu kuću izbjeglicama i prognanicima iz napadnutih krajeva Hrvatske a potom provela nebrojene dane neumorno obilazeći izbjeglice i prognane, koji su se dokopali Bremena, tješeći ih i dijeleći s njima ne samo suze nego i sve ono što im je u njihovoj svakodnevnici nedostajalo. Ona je sa svojim kćerkama, studenticama, uvijek bila „dežurna“ kada je god trebalo preuzeti, prevesti ili spakirati stvari za Hrvatsku. Svima su u sjećanju ostali njeni domaći kolači, koje je još tople donosila za okrepu dragovoljcima na utovar kamiona ili vagona, da bi se odmah i sama prihvatila često puta ne baš „ženskoga“ posla podizanja teških sanduka.

Mato Marijić, još jedan naturalizirani Slavonac kojemu nikada nije bilo teško izravno s posla, bez objeda, poći na put, ne pitajući koliko će to trajati, bilo da se

radilo o prikupljanju paketa s hranom po Bremenu i bližoj okolini, bilo da je trebalo na dugi put do Erfurta na utovar nekoliko vagona sanitetskog materijala. Pitanje je hoće li ikada išta zateći od svoje djedovine i očevine s desne obale Save, koju je sa strepnjom promatrao obavijenu vatrom i dimom s balkona svoje kuće u Slavonskom Brodu, ne znajući hoće li koja zločinačka bomba ili granata razoriti i to što, je čitav život s ljubavlju podizao za sretniju budućnost svoje djece u domovini.

Anto Vrdoljak sa sjetom i tugom sjeća se desetljeća samačkog života, odvojenosti od drage obitelji da bi joj osigurao bolje sutra, da bi mu zločinci u hipu u dragoj mu Derventi sve pretvorili samo u tužnu uspomenu. A život je polako prolazio, i tijelo je sada već umorno za neki novi početak. Podjela zahvalnica bila je prigoda da se svi prisjete nabreklih Antinih mišica kada je s Matom i drugima iznosio na desetke teških šamotnih peći iz podru-

ma i s tavana, gdje su skupljane da bi vagonima bile otpremljene u Hrvatsku, kako u polurazrušena sela, tako i u zemunice i bunkere na prvoj crti obrane, da se hrvatski gardisti i domobranci u rijetkim trenucima predaha i odmora imaju gdje malo ogrijati.

Marko Žarić, socijalni djelatnik Caritasa, jedan od koordinatora čitave akcije pomoći domovini i Caritasov povjerenik, koji je uz osobno zalaganje uvijek brižno bdio nad svakom stvari i svakom pošiljkom da putem Caritasa sigurno dođe u ruke potrebitih.

Ovih 7 Hrvata s ponosom je primilo zaslužena priznanja, svjesni da su ona uručena njima u zastupstvu za sve one bez kojih ni njihov rad ne bio moguć ili barem ne u toj mjeri djelotvoran.

Mora se na kraju s pohvalom istaknuti i osobno zalaganje direktora Caritasa da se ova svečanost održi u zapaženom okviru i vrednuje na odgovarajući način. **M.**

REPORTAŽA
IZ HKM BRAUNSCHWEIGHrvatska vjernost na
njemačkom Sjeveru

Hrvatska katolička misija sa sjedištem u Braunschweigu veže svoju povijest u HKM u Hannoveru. Onamo je godine 1969. bio došao hrvatski dominikanac Josip Šimić. Odonud se brinuo i za hrvatske vjernike u današnjim misijama u Göttingenu, Braunschweigu i Hamelnu. Kako se broj Hrvata na tom području povećavao, godine 1972. osnovana je nova misija sa sjedištem u Braunschweigu, a njezinim voditeljem je imenovan dominikanac Dražan Bagić. Njega je godine 1974. naslijedio svećenik mostarsko-duvanjske biskupije don Josip Ivanković, koji je sjedište misije prenio iz Braunschweiga u Göttingen. Onda je 1. prosinca 1978. uspostavljena još jedna misija baš u Braunschweigu i povjerena don Anti Kutleši. Godine 1974. nastaje još jedna misija za hrvatske vjernike sa sjedištem u Hamelnu. Predvodi je svećenik iste biskupije don Mile Miljko.

U svim tim središtima uspostavljeni su za naše ljude i karitasovi i socijalni uredi, koje vode socijalni radnici i radnice. No, i svećenici su redovito rješavali i brojne socijalne i osobne probleme naših ljudi, kao što i danas čini don Ante Kutleša u

Prilikom raznih okupljanja don Anti su velika pomoć zauzete i dosjetljive vjernice

Braunschweigu. To mu je po katkad prva veza sa vjernicima, posebno onedavno s izbjeglicama iz ratom zahvaćenih republika Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Donedavno mu je u svestranoj skrbi za naše ljude pomagala Ružica Galić, udata Roso. Don Ante Kutleša nakon kraćeg stanovanja kod don Josipa Ivankovića u Göttingenu već je 10 godina u župnoj kući sv. Godeharda u Braunschweigu. Na mise što ih nedjeljom i blagdanom služi u toj župnoj crkvi dođe i do 200 vjernika. Prije je slavio mise i u okolnim gradovima gdje ima naših vjernika, ali onedavno samo kod sv. Godeharda. Tu obavlja i prve pričesti, krizme i vjenčanja. Sva ta slavlja budu pomno i lijepo pripremljena.

Mladi sudjeluju u misi čitanjem liturgijskih tekstova i pjevanjem, a djeca ministriranjem.

Otkad djeluje u Braunschweigu, don Ante Kutleša uspio je da mu krizme dodu dijeliti ovi hrvatski biskupi: Franjo Kuharić, Tomislav Jablanović, Marko Perić, Pavao Žanić, Franjo Komarica, Ćiril Kos, Želimir Puljić i Slobodan Štambuk. U ispomoć dolazahu mu i mnogi naši svećenici, profesori i kulturni djelatnici.

Dr. Franjo Topić iz Sarajeva, predsjednik HKD Napredak, sa svojim zamjenikom Dubravkom Lovrenovićem održao je nekoliko predavanja o povijesti hrvatskog naroda u BiH i dobio nekoliko članova za to društvo.

Da cjelokupni taj rad nije bio uzaludan dokazuju tamošnji vjernici zauzetim pomaganjem ratom ugroženoj domovini. HKM Braunschweig dosad je uputila u domovinu više od 40 tegljača hrane, odjeće i lijekova, a još 200 tona pomoći upućeno je vlakovima. Okretnome don Anti pomažu u tome brojni vjernici njegove misije i osobiti Nijemci. Mnogi zaslužuju osobnu pohvalu, ali svakako treba spomenuti Antu Zovka za njegov nesebičan rad u Caritasu. U HKM Braunschweig uvijek se nešto zanimljiva događa u vjerskom i kulturnom smislu. Vjernici u takvim pothvatima otvoreni i prihvaćaju ih s velikom radošću. Za njih su otvorene i župne prostorije u kojima se sastaju na kulturne priredbe, razna predavanja, zakuske. Tu poteče materinska riječ, narodna popijevka s primjesom tuge i brojne priče i dogodovštine. Djeca pohađaju njemačku školu, ali idu i u hrvatsku za koju se uz don Antu najviše zalagala gđa Antonija Mirna Balthmann, te učiteljica Ljilja Zovko. Djeca nam neće zaboraviti hrvatski jezik, povijest svoga naroda, ni zemljopis svoje domovine. Vjeronauk se redovito održava u središtu misije i na još ►

Dogovor
u Vinkovcima

Izaslanstvo HKM Hanau na čelu s dr. Ottom Adenom iz Langensfelda i voditeljem misije o. Marijanom Kovačem vratila se iz pohoda Vinkovcima gdje je vodilo razgovore o preuzimanju na liječenje u Njemačkoj najteže ranjene djece u domovinskom ratu. Primio ih je predsjednik vinkovačke opine **mr. Tihomir Zovak** (na slici u sredini, a uz njega lijevo njemački **dekan Dieter Hummel**). Izaslanstvo je tom prilikom predalo predsjedniku 3000,- DM – dar vjernika iz HKM Hanau za ratnu siročad na vinkovačkom području Slavonije.

(Foto F. Nensel)

U misijskom albumu dragocjena je fotografija krizme koju je vodio banjo-lučki biskup dr. Franjo Komarica – sada zatočenik u okupiranom gradu

► nekoliko mjesta. Djeca se rado odazivaju na vjersku pouku uz koju imaju prilike za šport i ugodnu razonodu.

Svake se godine priređuje hodočašće hrvatskih vjernika iz sjevernih dijelova Njemačke u grad Hildesheim. Budući da je Hildesheim na području HKM Braunschweig, uloga glavnog organizatora tog hrvatskog katoličkog okupljanja pripala je don Anti Kutleši. Hodočasničku misu

najčešće predvodi koji hrvatski biskup, a u kulturno-zabavnom programu sudjeluju pjevači iz domovine. Za ovogodišnji susret predviđen je nastup pjevačke skupine „Emanuel“ sastavljene od sarajevskih bogoslova, koji su privremeno u izbjeglištvu u Bolu na otoku Braču.

Vjeroučenici HKM Braunschweig sudjelovali su na vjeronaučnim olimpijadama u organizaciji Naddušobrižničkog ureda.

Jednom su osvojili treće mjesto. Don Ante često upriličuje nogometne susrete, što mladi rado prihvaćaju. Ove godine u ožujku sudjelovali su na nogometnom turniru u Hannoveru koji je organiziralo Hrvatsko športsko društvo Croatia. Momčad je uvježbao i vodio don Ante. Osvojili su prvo mjesto i dobili trajni pokal s urezanim zapisom.

Za ovogodišnji Uskrs upriličeno je u tog misiji više zanimljivih susreta s vjernicima. Tako je prof. don Ilija Drmić održao predavanje o povijesti hrvatskog jezika i o smjeru razvoja suvremenog hrvatskog jezika. U razgovor nakon toga predavanja živo su se uključili mladi i stariji. Na vazmenom bdjenju i na uskrsoj pučkoj misi pjevali su članovi VIS-a „Emanuel“. Oni su oržali i koncert duhovnorodoljubnih popijevki. Sakupljeni prilozi namijenjeni su sarajevskoj bogosloviji koja je sada u Bolu na Braču.

Tako hrvatska katolička zajednica u Braunschweigu s mladim i svestrano zauzetim don Antom raste u vjernosti Bogu i svome narodu. Domovinski katolički duh prožimlje njihove nedjeljne euharistijske susrete i sva njihova okupljanja, zrači iz njih u obiteljima i na radnim mjestima. Dugogodišnji napor nije uzaludan. **LED.**

Muka iz Makarske

Na Veliki petak bogoslovi franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja iz Makarske izveli su Muku Gospodina našega Isusa Krista u crkvi Frauenfrieden u Frankfurtu na Maini. Tijekom ovogodišnje korizme isto staro posuvremenjeno crkveno skazanje izveli su u hrvatskim katoličkim misijama u Bonnu, Wuppertalu, Mettmannu, Kölnu, Neussu i Düsseldorfu. U sedam gradova devet izvedbi. Skazanje režira magister tih bogoslova dr. fra. Luka Tomašević. ■

Susret s provincijalom

Svećenici franjevačke Provincije Presvetoga Otkupitelja koji djeluju u Njemačkoj – uglavnom u hrvatskim katoličkim misijama a dijelom u njemačkim župama – sastali su se 22. do 24. ožujka o.g. sa svojim provincijalom **dr. Pavlom Žmirom**. Sastanak je održan u Ludwigshafenu. Okupilo se dridesetak franjevac. Dr. Pavao Žmire tih je dana pohodio i više drugih centara u kojima djeluju njegova redovnička subraća. ■

Bosna i Hercegovina kao nešivena haljina

Da je Bog najbolji poznavalac čovjeka, to čovjeku vjerniku ne treba dokazivati. Biblija nas uči kako je Isus prisposobama, simbolima i znakovima urezivao u ljudsku dušu lik dobrog Oca. I danas se tim Isusovim načinom mogu u ljudsko pamćenje najbolje usjeći najvažnije poruke. U HKM Mainz gotovo da i nema euharistijskog slavlja bez takve znakovitosti. Vjernici to prihvaćaju te se svakog korizmenog petka na pobožnosti križnoga puta okupljalo oko 200 vjernika a nedjeljom pola sata prije mise crkva je radi križnog puta bila već puna. U tu je svrhu izrađen veliki drveni križ koji su od postaje do postaje, kao ono u Jeruzalemu, pronijeli svi uzrasti vjernika. Prve nedjelje mladi, druge djeca, zatim žene, zatim muševi - želeći znakovito istaknuti koga je sve pogodio križ rata. I popratne riječi posebno su sastavljane za svaku nedjelju. Tako se jedne nedjelje uz desetu postaju - Isusa svlače - čulo:

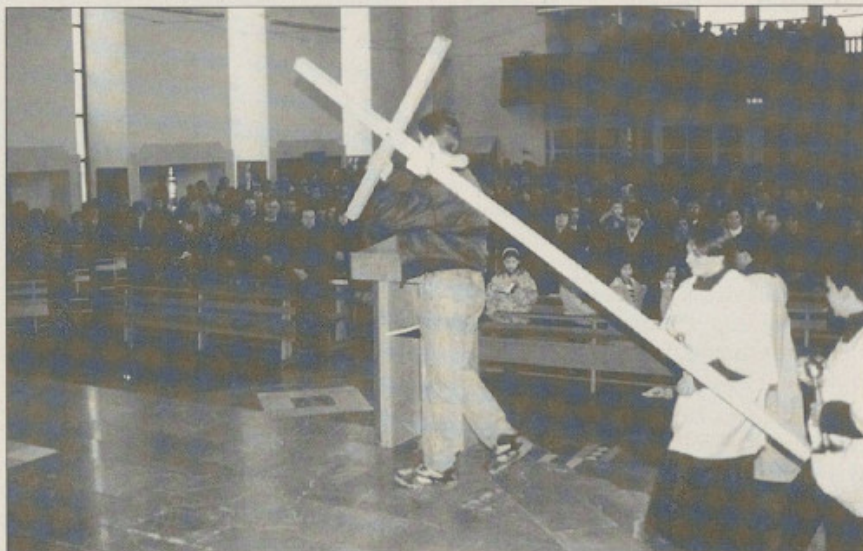
Isuse, za Tvoju odjeću bacili su kocku kome će pripasti. Za živote naše hrvatske braće koja su još po logorima, ratištima,

na srušenim ognjištima, bacaju prazne riječi. Sastaju se na pregovore u Genevi, Bruxellesu, Washingtonu i tko zna gdje još.

Dok si Ti visio u groznim mukama na križu, neprijatelj je htio Tvoju haljinu u

jednom komadu, nije je htio dijeliti. I danas Isuse visiš u groznim mukama s progonjenom braćom i sestrama, a neprijatelj želi za sebe cijelu Bosnu i Hercegovinu.

Isuse, prosvijetli pamet onima koji raspolazu tuđim životima, onima na vlasti, a nama pomoz da jedni drugima život olakšavamo. DFS

FRANKFURT/M.

Novo savjetovalište za strane radnice

„Beratungs- und Koordinierungsstelle für an- und ungelernte Arbeiterinnen“ zove se novo savjetovalište u Frankfurtu na Maini, koje se u prvom redu obraća strankinjama s manjom ili nikakvom stručnom spremom.

Svaki dan iznova se čuje da poduzeća u Njemačkoj smanjuju proizvodni kapacitet i da otpuštaju radnike. Najviše je pogođeno radno osoblje s niskom ili nikakvom stručnom spremom; ta se radna mjesta prva ukidaju ili zamjenjuju strojevima. Samo u Frankfurtu na 90 posto takvih radnih mjesta zaposlene su strankinje! Za tu posebno ugroženu skupinu nedavno je proradilo savjetovalište s nazivom „Beratungs- und Koordinierungsstelle für an- und ungelernte Arbeiterinnen“. Tu se radnicama daje individualno savjetovanje s konkretnim ponudama za pomoć i kvalifikaciju. Spektar je širok: od tečaja njemačkog jezika, koji će započeti u svibnju, preko kursa za ispravno pisanje

molbe za radno mjesto pa sve do učenja osnova trgovačkog posla.

U prvom projektu 40 nezaposlenih, starijih strankinja, uče kako svrsishodno mogu iskoristiti vlastite sposobnosti oko kućanstva i nadziranja djece. One svoje usluge poput pranja i glačanja rublja ili čuvanje djece nude preko „firmseservisa“ na slobodnom radnom tržištu. Ako izdrže i uspiju, onda im to može biti skok od nezaposlenosti u poduzetništvo. Glavni inicijator tog jedinstvenog savjetovališta u Njemačkoj je odjel za pitanja žena pri gradu Frankfurtu. Bio je priredjen i okrugli stol sa svim potrebnim interesnim grupama. Savjetovalište je stvoreno od novoosnovanog društva, čije se predsjedništvo sastoji od članova hessenskih poslodavaca, sindikata, grada Frankfurta i mnogih drugih. Rad je za dvije godine osiguran. Financijska sredstva dolaze od frankfurtskog Ureda za rad i iz Socijalnog fonda Europske zajednice. Zasad savjetovalište radi sa ženama koje

su ostale bez posla. No dugoročni cilj je svakako preventivan rad s poduzećima i u njima. Ali, tamo žene iz savjetovališta još nisu uspjele prodrijeti.

Adresa savjetovališta je: Adalbertstraße 17, 6000 Frankfurt/Main, tik uz sveučilište. Stranke se primaju svakog dana, ali valja prije telefonski dogovoriti vrijeme. Savjetovalište će po potrebi priskrbiti tumača. Telefonski broj je: 069/707 56 86.

Nadi Markovica

ćutim

ćutim da dolazi Istina
ćutim ju srcem i umom
prožeta je željom Mira
vjeruje u svoj Mir
svjesna je da nosi Mir svima
ćutim najveći Dolazak
isprepleten Ljubavlju
Mirom
Istinom
ćutim oslobođajući Dolazak
ćutim

Mladen Lucić, Rottweil

FULDA/HANAU

Njemačka javnost zabilježila srebrni jubilej hrvatskoga svećenika

Ne događa se redovito da njemačka građanska i crkvena javnost istaknutim člancima zabilježi 25. obljetnicu ređenja kojega inozemnog svećenika. To se ipak dogodilo prilikom srebrnog misničkog jubileja voditelja HKM Hanau **o. Marijana Kovača**.

Jubilej su zabilježile novine „Hanauer Anzeiger“ člankom i fotografijom 31. ožujka ove godine s naslovom „Bescheidenheit, Demut, Solidarität“ i crkvene novine biskupije Fulda „Bonifatiusbote“ od 28. ožujka pod naslovom „Silbernes Priesterjubiläum“.

Dinko Dominik Kovač postao je svećenikom 31. ožujka godine 1968. Rođen godine 1963. u Plešci u župi Čabar u riječkoj nadbiskupiji. Teološki studij završio je u Zagrebu. Redovnik je hrvatske provincije franjevac konventualaca. Služio je u više domovinskih župa, a od 1980. vodi HKM Hanau u Njemačkoj. Također je delegat svoga provincijala za redovnike te provincije koji djeluju u Njemačkoj. Pisac više duhovnih knjiga i plodni suradnik mnogih časopisa, izjavio je njemačkom novinaru: „Ne govorim mnogo, radije slušam, ali zato rado pišem“. Njemačke

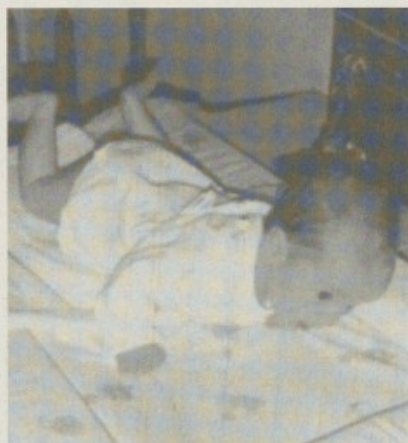
Otac Marijan Kovač s mladim suradnicima

su novine zabilježile njegov životopis svete Janje (Agneze) i to da upravo dovršava knjigu o sv. Klari. Ali, „pisanje je samo hobi“, kaže otac Marijan, jer on je prije svega dušobrižnik za svoje Hrvate, čuvar i promicatelj njihovih crkvenih i domovinskih vrijednosti. ■

Ratna siročad – kumčad naše folklorijade

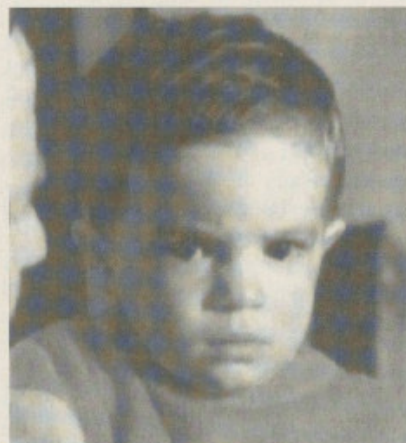
Kao što smo već izvijestili, za vrijeme održavanja hrvatskog folklornog festivala u Stuttgartu na poziv organizatora nazočni u dvorani spontano su prikupili oko 11000 DM za hrvatsku ratnu siročad. S tim smo novcem odlučili redovitim mjesečnim darom od 50 DM tijekom više godina pomagati dvoje od naše ratne siročadi. Neka ih Bog poživi, moći ćemo se tako za njih skrbiti tijekom idućih deset godina. Ovaj smo put kumčad izabrali preko Caritasa zadarske nadbiskupije:

Josipa Šare

Njezin otac Venci dao je život za domovinu 14. ožujka ove godine u Paljuvu u općini Zadar. Josipa je rođena 5. rujna 1992. Čuva je mama Tatjana, sada kod svojih roditelja.

Luka Birkić

Njegov otac Željko poginuo je prije svega nekoliko dana, kako svjedoči potvrda iz vojne pošte br. 3130 Zadar. Luka je rođen godine 1991. a sada s majkom živi u Zadru.

✠ U SPOMEN

Prof. Mati Leščanu

Druga obljetnica smrti nezaboravnog hrvatskog glazbenika u Frankfurtu prof. Mate Leščana obilježena je svečanim zadušnicama u hrvatskoj katoličkoj misiji. Predvodio je fra Bernardo Dukić s fra Leonom Delašom, fra Draškom Teklićem i fra Željkom Ćurkovićem. Pjevao je župni zbor, koji se diči imenom pokojnoga Mate Leščana, pod ravnanjem sestre Pavlimire.

Mirjani Brnadić

Prije tri godine u Svetom tjednu usnula je blago u Gospodinu **Mirjana Brnadić**. Rodila se 28. rujna 1974. a preminula je 10. travnja 1990.

Tješeni nadom Uskrsnuća, s ljubavlju je spominju roditelji Adam i Kata, rodbina i prijatelji i cijela hrvatska katolička zajednica u Freiburgu. **Fra Alojzije**

RADOSNI I TUŽNI DOGAĐAJI U OBITELJIMA

Marcel Müller, sin Gerda i Ane rođene Šipić (iz Vetrina kod Sinja) rođen je 5. prosinca 1992., a kršten 21. ožujka 1993. Krstio ga je njemački župnik Klingelbil u crkvi sv. Servatiusa u Bausendorfu. Kumovi su bili Waltraud Müller i Jürgen Mattes. U slavlju je sudjelovalo više prijatelja i rodbine i s. Natalija iz Frankfurta.

Kršteni

Anita Bandov, kći Radoslava i Marijane r. Eranović, rođena 26.12.1992., krštena 7.3.1993. – HKM Gaggenau-Rastatt;

Kristine Božić, kći Zlatka i Ivanke r. Jurišić, rođena 22.10.1992., krštena 20.3.1993., – HKM Gaggenau-Rastatt;

Gabriel Ezgeta, sin Marinka i Suzane r. Matijević, rođen 2.10.1992., kršten, 24.1.1993., – HKM Bonn;

Robert Jozić, sin Fabijana i Olgice r. Križanac, rođen 20.6.1992., kršten 20.12.1992. – HKM Bonn;

Marina Klobučar, kći Mire i Ljiljane r. Lautar, rođena 3.1.1993., krštena 28.3.1993., – HKM Gaggenau-Rastatt;

Manul Komšić, sin Mate i Berte r. Glavaš, rođen 19.1.1993. u Altenkirchenu, kršten 28.2.1993. u Altenkirchenu – HKM Bonn;

Ruben Kovač, sin Ričarda i Mire r. Skelin, rođen 17.3.1992., kršten 14.2.1993., – HKM Gaggenau-Rastatt;

Marijo Krajinović, sin Damira i Branke r. Ivanović, rođen 7.9.1992., kršten 27.12.1992. – HKM Hanau;

Kevin Labazan, sin Stanka i Anje r. Fitterling, rođen 22.12.1992., kršten 20.2.1993., – HKM Gaggenau-Rastatt;

Marina Lasić, kći Marijana i Mire r. Marić, rođena 12.4.1991., krštena 2.2.1993. – HKM Gaggenau-Rastatt;

Matej Mabić, sin Drage i Darinka r. Ovčar, rođen 15.12.1992., kršten 16.1.1993. – HKM Gaggenau-Rastatt;

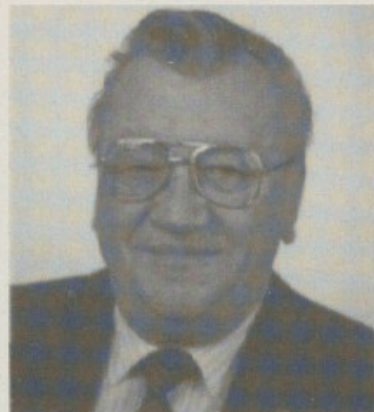
Sarantha Metulj, kći Matije i Soke r. Brkić, rođena 10.4.1991., krštena 21.3.1993. – HKM Gaggenau-Rastatt

Ljubica Pehar, kći Mirka i Dijane r. Mikulić, rođena 26.8.1992., krštena 13.2.1993. – HKM Hanau.

Đuro Miletić

Đuro je sa suprugom Terezom svake nedjelje i blagdana, kakvo god vrijeme bilo, dolazio na misu hrvatske katoličke zajednice i svaki put bi se pričestio. U buduću ga više nećemo vidjeti. Preminuo je 27. veljače ove godine u gradskoj bolnici u Offenbachu na Majni. I pred smrt je primio svete sakramente. Bile su mu 62. godine, a bolest je bila teška.

Rođen u Gaju kod Pakraca 30. ožujka 1931., bio je došao u Offenbach prije dvadesetak godina i uvijek bio vjeran Bogu, Crkvi i svom hrvatskom narodu. Kremeniti hrvatski katolik, volio je ljude, svećenike, domovinu – volio je život.

Pokopan je na offenbaškom groblju u srijedu 3. ožujka. Ispratio ga je stotinjak prijatelja, rodbine i znanaca, a pogrebne je obrede vodio i od pokojnika se u ime tamošnje hrvatske katoličke zajednice oprostio bivši dugogodišnji voditelj te misije fra Stanko Mandac.

U Fuldi je voditelj HKM Hanau o. Marijan Kovač 27. prosinca 1992. krstio

Franka Martina Sebastianellija

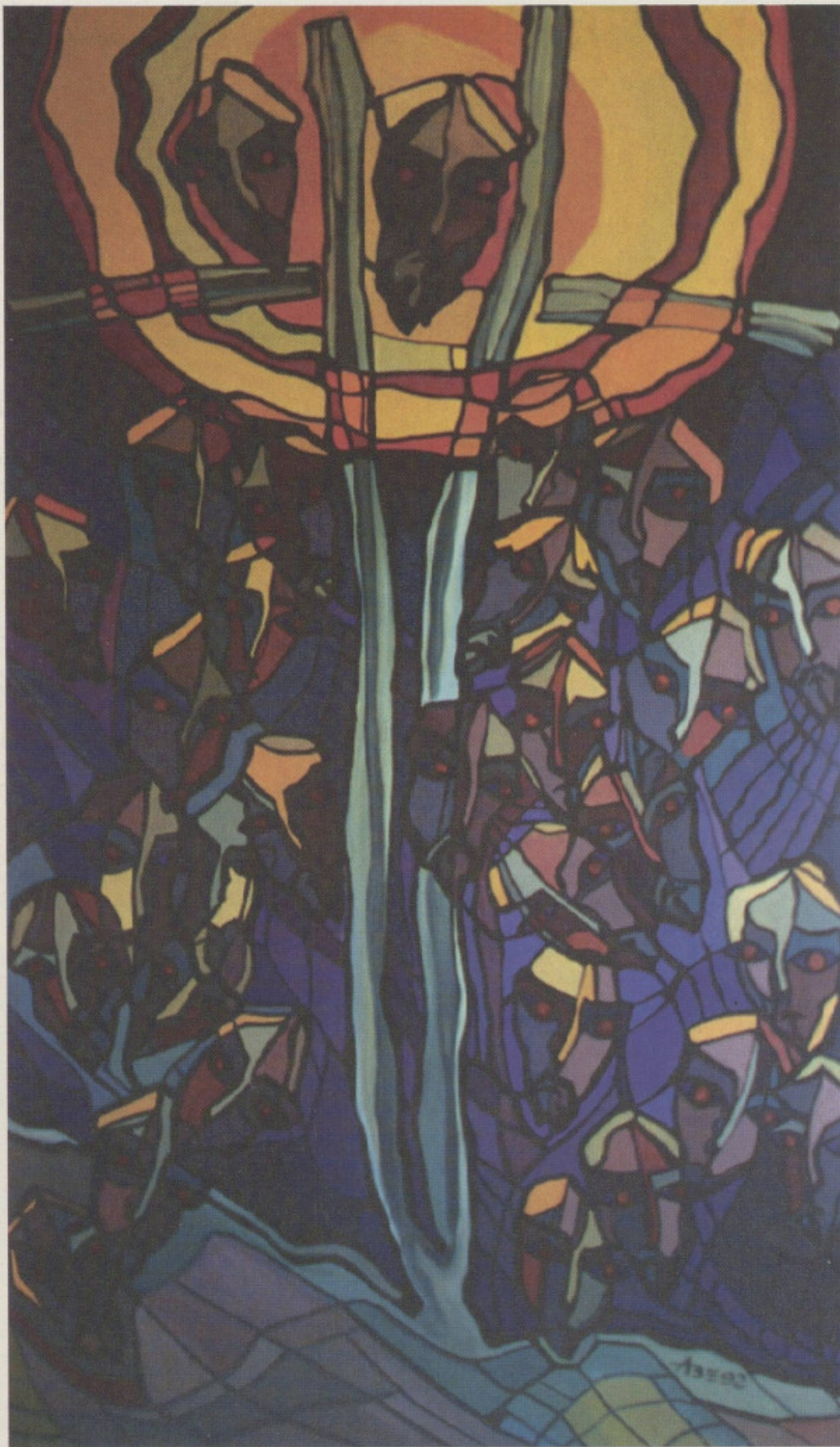
koji je rođen 6. rujna 1991. Otac mu je Daniel a majka Jasmina rođena Artuković.

ŽIVA ZAJEDNICA

Herausgeber:
**Kroatisches Oberseelsorgeamt
in Deutschland** • 6000 Frankfurt am Main 50
An den Drei Steinen 42 • Tel. (0 69) 54 10 46

Verantwortlich: Bernardo Dukić
Redakteur: Ante Živko Kustić
Redaktionsrat: Ivo Hladek, Mato Kljajić, Stanka VIDAČKOVIĆ, Ivek MILČEC, Stjepan MALEŠ, Jura PLANINC, Ivan BOŠNJAK, Maja RUNJE, Ana RADOŠ
Layout: Ljubica Markovica
Jahresbezugspreis: DM 25,-
Bankverbindung: Konto Nr. 129072
bei der Stadtparkasse Frankfurt (BLZ 50050102)
Satz: Fotosatz Service Bauriedl
6082 Mörfelden-Walldorf 2
Druck: Scholl+Klug Druckerei GmbH
6082 Mörfelden-Walldorf 1

Pjesme Hrvatina
Dalekovića Ivanova

olim & nunc

(nekoć i sad)

stara
Mudrost reče
– nihil novi sub sole –
nova
Zbilja vrisnu
– homo homini lupus –
još i gore
razapeše
nekađ davno
Galilejca
– Učitelja Pravednog –
jednog petka
Velikog
razapeše
jučer & danas
Vukovarca
– Dijete Nevino –
usred rata
Krvavog

sine responsione

(bez odgovora)

pitam Zemlju
– kako –
plačem Moru
– dokle –
vičem Nebu
– zašto –
u svih isti
odgovor
iniquitas
humana est
šutim nijemo
u dubini
bića
misleć
tragedija žića
sine responsione

Postvertriebsstück · D 2384 E · Gebühr bezahlt:

**STOP
THE
WAR**

Scholl+Klug Druckerei GmbH · 6082 Mörfelden-Walldorf 1

Uskrsnuće na kraju novog Križnog puta u kapeli HKM Rosenheim – djelo akademskog slikara Ante Branka Perišić.